

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นันทวดี มณีธร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2560
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นันทวดี มณีธร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2560
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

SOCIO-CULTURAL ENTRY INTO THE ASEAN COMMUNITY IN THE SCHOOLS AFFILIATED WITH THE NON-FORMAL EDUCATION AND INDEPENDENT EDUCATION CENTER, MAE HONG SON PROVINCE

NUNTAWADEEE MANEETHON

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
JAN, B.E. 2017 (2560)
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ในการให้คำแนะนำปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มหาวิทยาลัยฯ ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาที่ให้สถานที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ทศพร เมฆอากาศ ที่ได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบและกราบนมัสการขอบพระคุณ พระครูวิทิตศาสนาทร,ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.พศิน แตงจวง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่และให้ความเมตตาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำในการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จไปด้วยดี

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณ พระอาจารย์ทุกรูป ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางในการเรียน ให้ข้อคิดและกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารทุกท่าน พนักงาน เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท รหัส 552 รุ่น 9 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกคน ที่เป็นกำลังใจ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง,คณะครูและบุคลากร ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการร่วมสนทนากลุ่มในการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพระคุณบิดา มารดา อันเป็นที่เคารพรักของผู้วิจัย ที่ให้กำเนิดและอบรมสั่งสอนให้ข้าพเจ้าเป็นคนดีในสังคม พร้อมด้วยครอบครัวอันเป็นที่รักของผู้วิจัยทุกคนที่เป็นพลังกำลังใจที่สำคัญยิ่ง

คุณประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์นี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บูรพคณาจารย์รวมทั้งผู้มีคุณูปการคุณ ที่มีส่วนส่งเสริมให้ผู้วิจัยในด้านการศึกษาด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

นันทวดี มณีธร

5520550532053 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา; ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา)
คำสำคัญ : การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม

นันทวดี มณีธร : การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (SOCIO – CULTURAL ENTRY INTO THE ASEAN COMMUNITY IN THE SCHOOLS AFFILATED WITH THE NON -FORMAL EDUCATION AND LNDEPENDENT EDUCATION CENTER,MAE SARIANG DISTRICT, MAE HONG SON PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ : พระครูวิทิตศาสนาทร, Ph.D., พศิน แตงจวง, Ph.D., 96 หน้า, ปี พ.ศ.2560.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน นักศึกษาและประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 1 คน ครู คศ.1 กศน. จำนวน 1 คน ครู กศน. ตำบล กศน. จำนวน 2 คน ครูผู้ประสานงานประจำตำบล จำนวน 1 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา กศน. จำนวน 1 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน ประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้แยกแยะข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้มีการประชุมวางแผน ด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน ด้านทักษะภาษา ด้านการแต่งกาย ได้มีการพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดอบรมพัฒนาทางด้านทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร ปัญหาที่พบคือ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจทางด้านการเตรียมความสู่ประชาคมอาเซียน และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ที่ถูกต้อง แนวทางการพัฒนา คือ ให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ ประสบการณ์ จัดสรรงบประมาณ และสื่อเทคโนโลยีให้เอื้อต่อการเรียนรู้

5520550532053 : MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed. (MASTER OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS : SOCIO-CULTURAL ENTRY INTO THE ASEAN COMMUNITY

NANTAWADI MANITHORN : SOCIO – CULTURAL ENTRY INTO THE ASEAN COMMUNITY IN THE SCHOOLS AFFILATED WITH THE NON -FORMAL EDUCATION AND LNDEPENDENT EDUCATION CENTER,MAE SARIANG DISTRICT, MAE HONG SON PROVINCE. PROVINCE INDEPENDENT STUDY ADVISORY COMMITTEE : PHRAKHRU WITITSASANATHORN, Ph.D., PASIN TAENGCHUANG, PROF. Ph.D.; 96 P., B.E. 2560.

The objectives of this thematic paper were 1) to study the preparedness for socio-cultural entry into the ASEAN community in the schools affiliated with the Non-formal Education and Independent Education Center, Mae Sariang District, Mae Nong Son Province, and 2) to study suggestions on the problems and ways to solutions regarding the preparedness for socio-cultural entry into the ASEAN community in the schools affiliated with the Non-formal Education and Independent Education Center, Mae Sariang District for a total of Mae Nong Son Province. The research sampling subjects were: one administrator of the schools affiliated with the Non-formal Education and Independent Education Center, Mae Sariang District, one KS 1 KSN and two Tambon KSN teachers, one Tambon coordinating teacher, one public library librarian, one KSN school committee, one KSN student, one public service-receiver, totaling 10. The data were collected from documents, observation, interview, and group discussion. The data were manipulated and analyzed in descriptive manner.

The research findings showed that the Non-formal Education and Independent Education Center in Mae Sariang District convened the meeting to set up the plan. In terms of disseminating knowledge and understanding about AEC, of different lifestyles of ASEAN, of language skills, and of clothing, there has been the development of teachers and educational personnel by organizing the training on language skills for communication. The problems encountered were that the personnel lacked knowledge and understanding about the preparedness of entry into ASEAN community and correct English language skills. The way to development is that the personnel have to receive specific training from the expert who is endowed with knowledge and experience so that the trainees will have knowledge and experience, allocate the budget and technology media beneficial to learning.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาเซียน	6
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	10
สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน	14
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)	14
แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis)	28
ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	32
บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง	51
ขั้นตอนการดำเนินการ	53
วิธีดำเนินการในแต่ละขั้นตอน	54
กรอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	56
การนำเสนอข้อมูล	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนบุคลากร	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์	59
ผลการวิเคราะห์ SWOT	62
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	63
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	65
สรุปผลการวิจัย	65
อภิปรายผลการวิจัย	67
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	73
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	74
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	78
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	80
ภาคผนวก ง ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล	86
ภาคผนวก จ ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่ม	92
ภาคผนวก ฉ รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์, รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม, รายชื่อผู้ช่วยนักวิจัย	94
ประวัติผู้วิจัย	96

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	จำนวนบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง มีทั้งหมดจำนวน 51 คน ดังนี้	41
2-2	ข้อมูลพื้นที่ศูนย์การเรียน	42
2-3	ข้อมูลวุฒิการศึกษาของบุคลากร	44
2-4	จำนวนนักศึกษาผู้เรียนสายสามัญลงทะเบียน ประจำปีงบประมาณ 2559 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง	47
3-1	แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักและข้อมูลรองในการวิจัย	51
3-2	แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์	52
3-3	แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่ม	52
3-4	ขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับ	53
4-1	จำนวนบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง มีทั้งหมดจำนวน 51 คน ดังนี้	58
4-2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ร่วมให้ข้อมูลสัมภาษณ์เจาะลึก จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา	59
4-3	แสดงชื่อ/ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล	60
4-4	การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แสดงชื่อ/ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	60

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	แสดงแผนผังศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง	40

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1-1	สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศ มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างทั่วถึง ซึ่งประชาคมอาเซียน (AEC หรือ Asean Economics Community) เป็นการรวมตัวของชาติใน Asean 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และบรูไน โดยมีคำขวัญคือ One Vision, One Identity, One Community หรือ หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม การรวมกลุ่มนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อที่จะให้ประเทศที่เข้าร่วม AEC มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน มีอำนาจการต่อรองกับคู่ค้ามากขึ้น มีการนำเข้าและส่งออกที่สะดวกยิ่งขึ้น (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2555, หน้า 4) การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ของประเทศไทยนับเป็นปัจจัยสำคัญการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนไทย การสร้างคนไทยยุคใหม่ให้มีความรู้ ความดี และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งหมายถึงรวมถึงการจัดการศึกษาไทย เพื่อให้คนไทยมีความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองอาเซียน ที่สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านอย่างสันติสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความรู้ สร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของประชาคมอาเซียนที่มีผลต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารซึ่งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประกอบอาชีพ ตลอดจนการเจรจาต่อรอง เพื่อการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและสังคมในเวทีสากล การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานที่พัฒนาเตรียมความพร้อม และใช้ประโยชน์ จากโอกาสที่มีอยู่เดิมและกำลังจะเกิดขึ้นได้เต็มที่ รวมทั้งสามารถปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ต้องหาวิธีการผนวกหรือบูรณาการอาเซียนให้เข้าไปในทุกประเด็นของการจัดการศึกษา โดยที่องค์ประกอบและปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการวางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและสามารถนำสมรรถนะที่จำเป็นมาส่งเสริมประกอบการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานเกี่ยวกับการยกระดับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีภารกิจหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ให้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมประชาคมด้านอื่นๆ ให้มีรากฐานที่เข้มแข็งและพัฒนาในทุกๆ ด้าน แต่ในสภาพปัจจุบันศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียงยังมีปัญหาอุปสรรคในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนหลายด้านด้วยกัน อาทิ เช่น ด้านสังคม คือ 1. การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ AEC 2. วิถีชีวิตที่แตกต่างกันของอาเซียน

ด้านวัฒนธรรม คือ 1. ทักษะภาษา 2. การแต่งกาย บุคลากรขาดความรู้ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง, 2558, หน้า 61)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ทราบถึงการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและข้อเสนอแนะปัญหาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลของการวิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในด้านสังคมและวัฒนธรรม ให้มีความพร้อมนำไปสู่มาตรฐานความเป็นสากล สามารถรองรับความเป็นอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

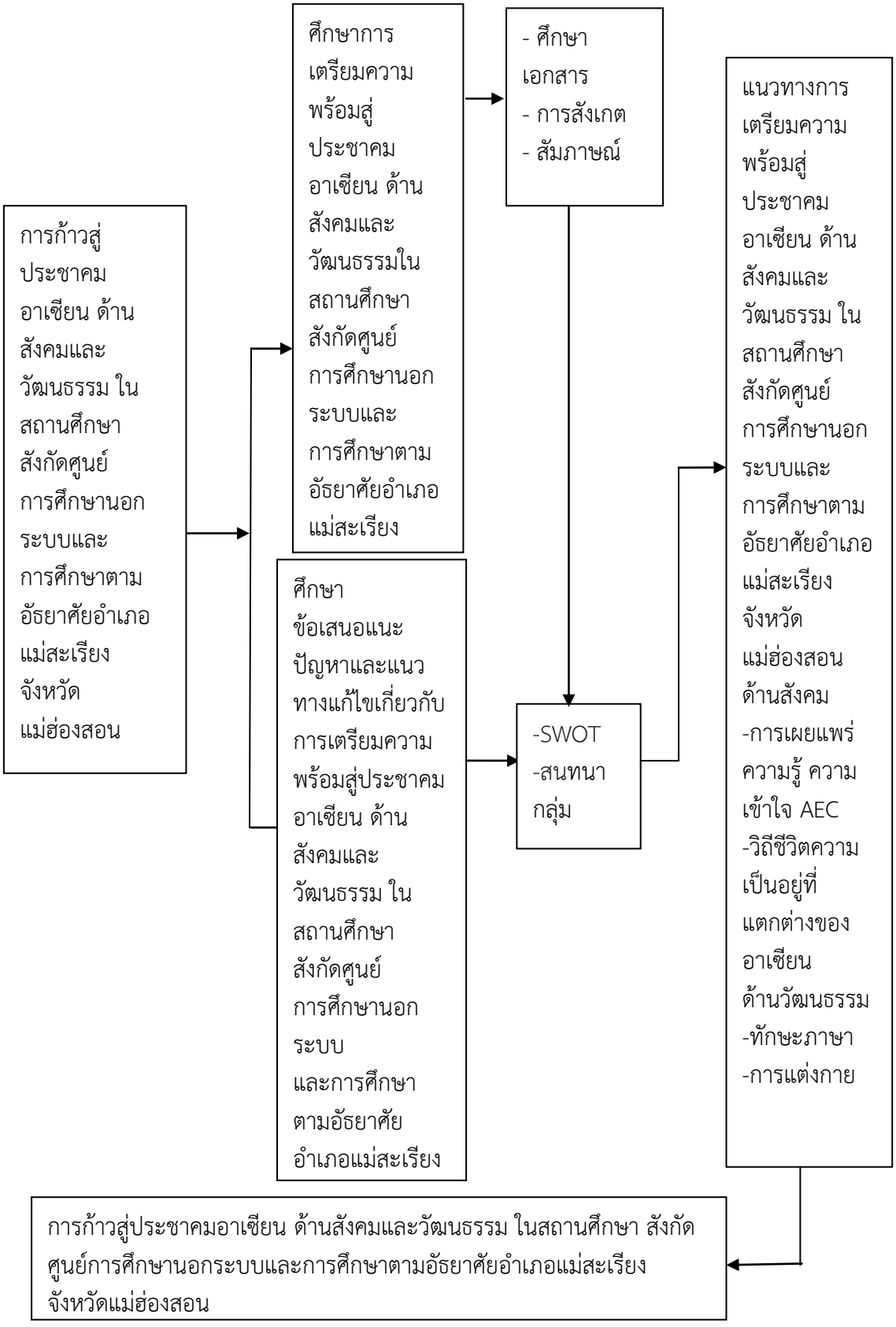
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1-1 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.4.1 ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.4.2 ได้ทราบถึงข้อเสนอแนะและปัญหา/แนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ครู คศ.1 คณะกรรมการสถานศึกษา ครูอาสาสมัครฯ ครู กศน.ตำบล บรรณารักษ์ นักศึกษา กศน.ประชาชน จำนวน 10 คน

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านสังคม

- การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC
- วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน

(2) ด้านวัฒนธรรม

- ทักษะภาษา
- การแต่งกาย

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญไว้ ดังนี้

การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน หมายถึง เป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถของการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกๆ ด้านรวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบ

มาถึงภูมิภาคอาเซียน กับการเตรียมความพร้อม ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา หมายถึง สังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษา ปกติที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัยไม่มีการจำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้านพื้นฐานแก่การดำเนินชีวิต ความรู้ด้านทักษะ การประกอบอาชีพและความรู้ด้านอื่นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” และนำมาสรุปตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาเซียน

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2.3 สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis)

2.6 ยุทธศาสตร์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.7 บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอาเซียน

2.1.1 ความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nation หรือ ASEAN) มีนักวิชาการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กล่าวถึงความเป็นมา ดังนี้

จันทรา ตันติพงศานุรักษ์ และ ชยพร กระต่ายทอง (2555, หน้า 19 – 28) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของอาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ ได้ลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือกันในการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจการพัฒนาสังคม การพัฒนาวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกและการธำรงรักษาสนติภาพและความมั่นคงในพื้นที่และเป็นการเปิดโอกาสให้คลายข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกอย่างสันติของระดับภูมิภาคของประเทศต่างๆ ในเอเชีย ในเวลาต่อมาได้มี บูรไนดารุสซาราม (เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ 8 มกราคม 2527) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ 28 กรกฎาคม 2538) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ 23 กรกฎาคม 2540) สหภาพพม่า (เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ 23 กรกฎาคม 2540) และราชอาณาจักรกัมพูชา (เข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ 30 เมษายน 2542) ตามลำดับทำให้อาเซียนมีสมาชิกครบ 10 ประเทศ

สรุปได้ว่า อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งสมาคมความร่วมมือ

กันในการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจการพัฒนาสังคม การพัฒนาวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกและการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงในพื้นที่

2.1.2 ความสำคัญของประชาคมอาเซียน

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.2556, หน้า 8 – 9) ได้กล่าวว่า ในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในภูมิภาคประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันในภูมิภาคเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศ ขณะที่ปัญหาหลายๆ อย่างซึ่งเคยเป็นปัญหาระหว่างประเทศ อาทิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคติดต่อ อาชญากรรมข้ามชาติ หรือแม้แต่ปัญหายาเสพติด อาเซียนจึงต้องปรับตัวให้ทันสถานการณ์เพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ในภูมิภาคเอเชีย จีน อินเดีย มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นการผนึกกำลังของอาเซียน ทำให้ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและปัญหาท้าทายได้ดียิ่งขึ้นเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและช่วยให้เสียงของอาเซียนมีน้ำหนัก เพราะการที่สมาชิกทั้ง 10 ประเทศมีท่าทีเป็นหนึ่งเดียวในเวทีระหว่างประเทศจะส่งผลให้ประเทศและกลุ่มความเดือดร้อนอื่นๆ ให้มีความเชื่อถืออาเซียนมากขึ้น ผู้นำเห็นพ้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่อาเซียนควรร่วมมือกันให้เหนียวแน่นเข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนใน 3 เสาหลักได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ภายในปี 2563 ต่อมาได้เลื่อนกำหนดเวลาสำหรับการรวมตัวให้เร็วขึ้น ในปี 2558 ทั้งนี้ การรวมตัวกันของอาเซียนส่งผลให้คู่เจรจา เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับอาเซียนมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะได้รับประโยชน์ในมิติต่างๆ จากคู่เจรจา

สรุปได้ว่า ประชาคมอาเซียนมีความสำคัญคือเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศส่งผลให้คู่เจรจา เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับอาเซียนมากขึ้น โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะได้รับประโยชน์ในมิติต่างๆ ภายใต้การดำเนินการของ 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2.1.3 วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งอาเซียน

ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2557, หน้า 6 – 8) ได้กล่าวว่า ประชาคมอาเซียนประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เสาหลักแต่ละด้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เสาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีวัตถุประสงค์ ที่จะทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไข ปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคง รอบด้าน ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะใช้ข้อตกลงและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทภายในภูมิภาค รวมทั้งการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติ อื่นๆ และการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง เริ่มกลไกใหม่ๆ ในการเสริมสร้างความมั่นคงและกำหนดรูปแบบใหม่สำหรับความร่วมมือด้านนี้ ซึ่งรวมการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการสร้างเสริมสันติภาพภายหลังการยุติข้อพิพาท ส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล ทั้งนี้

ความร่วมมือข้างต้นจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินการนโยบายการต่างประเทศและความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาคและไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้โดยมุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี 2558 ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยจะเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติตามข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่มีอยู่แล้ว ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค ตลาดการเงินและตลาดทุน การประกันภัยและภาษีอากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมาย การเกษตรพลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือแรงงาน

3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน มีจุดมุ่งหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน โดยมีแผนการปฏิบัติการประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งครอบคลุมความร่วมมือในหลายสาขา เช่น ความร่วมมือด้านการปราบปรามยาเสพติด การพัฒนาชนบท การขจัดความยากจน สิ่งแวดล้อมการศึกษา วัฒนธรรม สตรี สาธารณสุข โรคเอดส์และเยาวชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า อาเซียนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือ ทำให้ประเทศในภูมิภาคอยู่อย่างสันติสุข โดยการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคโดยสันติวิธีและยึดมั่นในหลักความมั่นคง ความมั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ เงินทุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม

2.1.4 โครงสร้างอาเซียน

โครงสร้างของอาเซียนประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

1) สำนักเลขาธิการอาเซียน ได้จัดตั้งขึ้นตามข้อตกลงที่ลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนในระหว่างการประชุมสดยอดอาเซียนครั้งที่ 1 ในปี 2519 เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมอาเซียนและเป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างสมาคมอาเซียน คณะกรรมการตลอดจนสถาบันต่างๆ และรัฐบาล

2) สำนักงานเลขาธิการอาเซียน ตั้งอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย มีหัวหน้าสำนักงานเรียกว่า “เลขาธิการอาเซียน” ซึ่งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2545 ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ครั้งที่ 35 ได้แต่งตั้งนาย Ong Keng Yong ชาวสิงคโปร์เป็นเลขาธิการอาเซียนคนใหม่แทนนาย Rodolfo C.Severino Jr. เลขาธิการอาเซียน จำนวน 2 คน (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งโดยชาวมาเลเซียและเวียดนาม)

3) สำนักงานอาเซียนแห่งชาติหรือกรมอาเซียน (ASEAN National Secretariat) เป็นหน่วยงาน ในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกซึ่งแต่ละประเทศได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับอาเซียนในประเทศนั้นๆ และติดตามผลของการดำเนินกิจกรรม/

ความร่วมต่างๆ สำหรับประเทศไทยนั้น ได้จัดตั้งกรมอาเซียนให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านอาเซียนดังกล่าวด้วยเช่นกัน

2.1.5 ปฏิญญาอาเซียน

ปฏิญญากรุงเทพฯ ได้ระบุวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการ ของการจัดตั้งอาเซียน ได้แก่

1) ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และการบริหาร

2) ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค

3) เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค

4) ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี

5) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัยและส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

6) เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรมการขยายการค้าตลอดจนการปรับปรุง การขนส่งและการคมนาคม

7) เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอกองค์การ ความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

2.1.6 กฎบัตรอาเซียน

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.2556, หน้า 9) ได้กล่าวถึง กฎบัตรอาเซียน โดยผู้นำอาเซียนว่า ได้มีการลงนามให้รองรับกฎบัตรอาเซียนเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 โดยกฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2552 กฎบัตรอาเซียนถือเป็นธรรมนูญของอาเซียนที่จะทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบกฎหมายตลอดจนโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียนโดยนอกจากการประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยมหลักการ และแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการสำหรับประเทศสมาชิก กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วย บทบัญญัติ 13 บท 55 ข้อ ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการ สมาชิกภาพ โครงสร้างองค์กรของอาเซียน องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน เอกสิทธิ์ความคุ้มกัน กระบวนการตัดสินใจ การระงับข้อพิพาท งบประมาณ และการเงิน การบริหารจัดการ เอกลักษณ์ของอาเซียนและความสัมพันธ์กับภายนอก

สำนักความประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึง กฎบัตรอาเซียนกับการศึกษาว่า กฎบัตรอาเซียนได้กำหนดเป้าหมายให้อาเซียนเป็นสังคมที่เอื้ออาทรมีความมั่นคง และความมั่งคั่ง เพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีระดับการพัฒนาในทุกด้าน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอาเซียน ทั้งนี้แผนปฏิบัติการด้านสังคม เพื่อการรองรับการเป็นประชาคม

เพื่อบรรลุเป้าหมายตามกฎบัตรอาเซียนในการสร้างประชาคมอาเซียนข้างต้น การดำเนินการด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนจึงให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องต่างๆ ดังนี้

1) การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับอาเซียนรวมถึงกฎบัตรอาเซียนในการเรียนการสอนทุกระดับ

2) การจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนความร่วมมือด้านศึกษาภายใต้กรอบอาเซียนโดยเชื่อมโยงกับองค์กรด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคที่มีอยู่แล้ว

3) การส่งเสริมกิจกรรมค่านิยมร่วมของอาเซียน เช่น เรื่องหลักการ ประชาธิปไตยการเคารพต่อสิทธิมนุษย์ชน และค่านิยมเกี่ยวกับสันติภาพ

4) การส่งเสริมกิจกรรมระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายเยาวชน ครู ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้มีความตระหนักรับรู้เรื่องของอาเซียน

สรุปได้ว่า อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้ลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ” (Bangkok Declaration) ด้วยมีวัตถุประสงค์ให้ ความร่วมมือ 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคม สังคม และวัฒนธรรมอาเซียน ภายใต้ปฏิญญาอาเซียนและกฎบัตรอาเซียน โดยมีสำนักงานอาเซียนแห่งชาติ หรือกรม เป็นหน่วยงานในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิก ซึ่งแต่ละประเทศได้จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับอาเซียนในประเทศนั้นๆ

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2.2.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

การศึกษา คือ การพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือ ให้มีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึกความรับผิดชอบ เช่นเดียวกับการศึกษาไว้หลากหลาย ความคิดในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอความหมายของการศึกษา และจัดการศึกษา ดังนี้

ยัง ยัคส์รุสโซ (Jean Jacques Rousseau อ้างใน เนตร์พัณณา ยาวิราช, 2558, หน้า 2 – 3) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาไว้ว่า การศึกษาคือการปรับปรุงคนให้เหมาะกับโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือการนำความสามารถในตัวบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ปรัชญา เวสารัชช์ (2445, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการหรือในระบบส่วนใหญ่จัดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะด้านที่ตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ปลูกฝังทักษะความรู้ และค่านิยมแก่ผู้เรียน แต่โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็ไม่ใช่ช่องทางเดียว ในโลกที่พัฒนาการด้านสื่อและเทคโนโลยี เป็นไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาสามารถทำได้อย่างหลากหลาย เพื่อสอดรับกับความต้องการของ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะแต่ละกลุ่ม เช่น การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาในครัวเรือน การจัดการศึกษาโดยชุมชน การศึกษาทางไกลผ่านสื่อประเภทต่างๆ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2543, หน้า 460) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้ เกิดขึ้น ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับ

ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ 3) ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์นั้นไปใช้ได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 255) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

จากความหมายที่ได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการให้ส่งเสริมให้บุคคลเจริญเติบโตและมีความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญาจนเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณธรรมสูง

2.2.2 ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษา

การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหารการศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหาร โดยมีหลายท่านได้ระบุดังนี้

ปีเตอร์ เอฟ ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 2) กล่าวว่า คือการบริหารศิลปะในการทำงานให้ บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

เฮอร์เบริด เอ ไซมอน (Herbert A. Simon อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 2) กล่าวว่า การบริหารคือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

อังรี ฟาโยล (Henri Fayol อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 17) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงาน วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา” Fayol ได้เสนอแนวคิดในเรื่อง หลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป 14 ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังนี้

1. หลักการทำงานเฉพาะทาง (Specialization) คือ การแบ่งงานให้เกิดความชำนาญเฉพาะทาง
2. หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด
3. หลักเอกภาพของบังคับบัญชา (Unity of Command)
4. หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อ 6 คน ที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด
5. การสื่อสารแนวดิ่ง (Vertical Communication) การสื่อสารโดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
6. หลักการแบ่งระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชายืดยาวหลายระดับมากเกินไป
7. หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ

2.2.3 การจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

2.2.3.1 รูปแบบของการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 5 – 6) มาตราที่ 15 เล่มที่ 116 ตอนที่ 47ก ลงวันที่ 19 สิงหาคม 2542 ได้กำหนดรูปแบบการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขข้องความสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้ หมายถึง การศึกษาที่จัดรูปแบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นซึ่งเรารู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้สามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจ การงานอื่น ศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น

รูปแบบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในสังคม แต่อาจไม่เพียงพอในการประกอบอาชีพยกเว้น อาชีพที่ได้รับการอบรมฝึกฝนมาจากครอบครัว หรือจากสภาพแวดล้อมวัยเยาว์ การศึกษาระดับนี้ถือเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่รัฐต้องดูแลจัดหาให้ หรือส่งเสริมให้เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนร่วมจัดให้มีขึ้น และถือว่าประชาชนทุกคนควรต้องผ่านการศึกษาระดับพื้นฐาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดว่าประกอบด้วย การศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 16)

มาตรา 16 กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา คำว่า สถานศึกษานั้น มีความหมาย 3 ประการ คือ

1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3) ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน

ศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบ่งได้ เป็น 3 แบบใหญ่ๆ คือ 1) การจัดการศึกษาในระบบ 2) การจัดการศึกษานอกระบบ 3) การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแต่ละแห่งต่อไป

2.2.4 หลักในการจัดการศึกษา

หลักการจัดการเรียนรู้เป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญผู้ที่จะเป็นผู้สอน แม้ว่าผู้สอนแต่ละคนจะมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เฉพาะของตน แต่ก็จะยึดหลักการพื้นฐานเดียวกัน ซึ่งมีนักการศึกษาได้แสดงทรรศนะ ไว้ดังนี้

ทองคูณ หงส์พันธ์ (2542, หน้า 9) กล่าวถึงบัญญัติ 20 ประการ ของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. ศึกษาหลักสูตรให้กระจ่าง 2. วางแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างดี 3. มีกิจกรรม/ทำอุปกรณ์ 4. สอนจากง่ายไปหายาก 5. วิธีสอนหลายหลากมากชนิด 6. สอนให้คิดมาก กว่าจำ 7. สอนให้ทำมากกว่าท่อง 8. แคล่วคล่องเรื่องสื่อสาร 9. ต้องชำนาญการจูงใจ 10. อย่าลืมใช้ จิตวิทยา 11. ต้องพัฒนาอารมณ์ขัน 12. ต้องผูกพันห่วงหาศิษย์ 13. เฝ้าตามติดพฤติกรรม 14. อย่าทำตัวเป็นทรราช 15. สร้างบรรยากาศไม่น่ากลัว 16. ประพฤติตัวตามที่สอน 17. อย่าตัดรอนกำลังใจ 18. ใช้เทคนิคการประเมิน 19. ผู้เรียนเพลินมีความสุข 20. ผู้สอนสนุกกับการเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้กำหนดหลักในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาว่า หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือ คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการงานเท่านั้น

2) การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมินส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความจำเริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้น เป็นสิทธิคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3) การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการคิดค้นสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้วผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย ทั้งนี้ การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหาย

โดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า หลักในการจัดการศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีการศึกษาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.3 สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2.3.1 ความหมายของสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สมใจ กงเติม (2556, 12) ได้กล่าวว่า ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนจะทำให้ประชาชนแต่ละประเทศอยู่ร่วมกันภายใต้แนวความคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดีและมีความมั่นคงในสังคม

อณฎณ เชื่อไทย (2555, 64 – 65) กล่าวว่า ความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมในกรอบอาเซียนประกอบด้วย ความร่วมมือด้านต่างๆ เช่น เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาธารณสุข วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรี แรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนา วัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจการพลเรือน ตรวจคนเข้าเมืองและกงสุล ยาเสพติด การขจัดพิษภัยพิบัติ สิทธิมนุษยชน และมูลนิธิอาเซียน ซึ่งจะมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้าน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

2.4.1 ความหมายของการวิจัยคุณภาพ (Concepts of Qualitative Research)

ทวีศักดิ์ นพเกสร (2548, หน้า 35) กล่าวถึงมโนทัศน์ของการวิจัยเชิงคุณภาพว่า เป็นหลักการและระเบียบวิธี (Methodology) ต่างๆ ของการวิจัย (Qualitative research) สามารถสรุปรวบยอดเป็นหลักการทั่วไป (Concepts) ได้ 5 ประการ ได้แก่

1) เป็นการสืบค้นเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์มานุษยวิทยาอย่างเป็นระบบเพื่ออธิบายความหมายที่มีอยู่ ในกลุ่มที่ศึกษาวิธีการที่ผู้คนเหล่านั้นตีความและมีปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวของเขามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร มีความหลากหลายของความหมายและรูปแบบอย่างไร

2) ให้ความสำคัญยิ่งกับบริบททั้งด้านสังคมและจิตใจและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำมาออกแบบการวิจัย เนื่องจากสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลที่สำคัญต่อมุมมองประสบการณ์และการกระทำของกลุ่มคนที่ต้องศึกษาปฏิสัมพันธ์ต่างๆ วิถีทางสังคมและวัฒนธรรม

3) นักวิจัยเชิงคุณภาพจะนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นโลกทัศน์ตรรกะความคิดและคำพูดของผู้คนที่เข้าไปเก็บข้อมูลภาพหรือแผนผัง บางครั้งเป็นตัวเลขรวมถึงการให้ความหมายและตีความจากข้อมูลที่เป็นภาษาพูดและภาษากาย

4) กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ บางครั้งผุดขึ้นมาท่ามกลางสนามการวิจัย อาจมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้แตกต่างไปจากการออกแบบครั้งแรกหาก

ข้อค้นพบในสนามบ่งชี้การปรับเปลี่ยนประเด็น นักวิจัยเชิงคุณภาพจะไม่เริ่มวิเคราะห์ข้อมูลหลังการเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นเรียบร้อยแต่จะเริ่มทำซ้ำตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูล

5) นักวิจัยเชิงคุณภาพต้องมีความสามารถในการสะท้อนตนเอง (Reflexivity) เพื่อให้เกิดสติ เข้าใจสภาวะความรู้สึกของตน ความสามารถนี้เป็นสิ่งสำคัญมากกับการตั้งคำถามของตนเองและสังเกตความรู้สึกของตนเองในขณะฟังหรือสังเกต รวมทั้งระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในระหว่างเก็บข้อมูลในลักษณะเป็นหุ้นส่วนในการสำรวจประเด็นเรื่องราวที่ต้องการ ขณะเดียวกันต้องฟังอย่างตั้งใจ ทำความเข้าใจเรื่องราวของเขาเพื่อตั้งคำถามหรือโต้ตอบอย่างเหมาะสม การสำรวจตนเองและการบันทึกการสังเกตลงไปเป็นส่วนหนึ่งของการตีความซ้ำแล้วซ้ำอีก ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลในสนามมีความสมบูรณ์บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ชาย โพธิสิตา (2549, หน้า 99) กล่าวว่า ระบบความเชื่อเชิงปรัชญาและทฤษฎีที่ชี้นำการทำวิจัย นับตั้งแต่การมองว่าอะไรเป็นข้อมูลการวิเคราะห์และหาข้อสรุปจากข้อมูล และการตีความผลการวิจัยระบบความเชื่อนี้เรียกว่า กระบวนทัศน์ ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่ใช้แทนคำในภาษาอังกฤษว่า Paradigm กระบวนทัศน์นั้นสำคัญเพราะมันจะบอกให้ทราบว่าวิธีการวิจัยแต่ละแบบที่นักวิจัยเลือกใช้มีพื้นฐานทางปรัชญาและทฤษฎีอย่างไรพื้นฐานทางทฤษฎีและปรัชญานั้น หมายถึง จุดยืนหรือทัศนะเกี่ยวกับความจริง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความจริงกับความรู้กับผู้รู้และเกี่ยวกับวิธีที่ใช้ในการเข้าถึงความจริงความรู้นั้นด้วย

สรุปได้ว่า ความหมายของการวิจัยคุณภาพเป็นความเชื่อที่ผู้วิจัยเลือกใช้เป็นทิศทางในการทำวิจัยทุกขั้นตอนและหมายความรวมถึงเป็นหลักการในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพด้วย

2.4.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ทวีศักดิ์ นพเกษร (2548, หน้า 37) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้

1) เป็นการตั้งคำถามทำไม อย่างไร และภายใต้สิ่งแวดล้อมปัจจัยเงื่อนไขสิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น

2) แสวงหาความเข้าใจในเรื่องนั้นในระดับลึก

3) มองเห็นความเป็นทั้งหมด (Holistic) ของปรากฏการณ์ทางสังคมศาสตร์

4) สืบค้น (Explore) และค้นพบ

5) ทำให้เข้าใจมุมมองจากภายในของกลุ่มที่นักวิจัยต้องการศึกษาทั้งด้านความหมายในการตัดสินใจและการกระทำของพวกเขา

6) ใช้วิธีการปลายเปิดและการตีความ

7) มีการยืดหยุ่น

8) ประเด็นวิธีการเทคนิคผุดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูลมากกว่าการเตรียมการล่วงหน้า

9) กลุ่มที่ต้องการศึกษาเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและการตีความมากกว่าเป็นผู้ถูกศึกษา

10) ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในกระบวนการวิจัยผู้ร่วมเรียนรู้และร่วมศึกษากับกลุ่มเป้าหมาย

ชาย โพธิสิตา (2549, หน้า 58) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพว่า เป็นการศึกษาโลกแห่งความเป็นจริงภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยที่นักวิจัยไม่เข้าไป

จัดการหรือควบคุมสิ่งที่ตนศึกษาด้วยประการใดๆ เป็นการวิจัยที่เปิดกว้างดำเนินไปตามหลักตรรกะและอุปนัย ให้ความสำคัญแก่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวม คำนึงถึงบริบทของสิ่งที่ศึกษา นักวิจัยเข้าไปติดต่อและมีส่วนร่วมโดยตรงกับประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อมุ่งทำความเข้าใจพลวัตของปรากฏการณ์ ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเฉพาะกรณีดำเนินการภายใต้การออกแบบที่ยืดหยุ่น ใช้เครื่องมือวิจัยหลายอย่างและนักวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญ

สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง การวิจัยที่สืบหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในเชิงลึกกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและการตีความมากกว่าเป็นผู้ถูกศึกษาไม่มีการควบคุมสิ่งที่ศึกษาด้วยประการใดๆ การวิจัยเป็นการเปิดกว้างและยืดหยุ่นดำเนินการตามหลักตรรกะและอุปนัย อาจมีประเด็นวิธีการความรู้ผุดขึ้นในขณะเก็บข้อมูลมากกว่าการเตรียมการล่วงหน้า ใช้เครื่องมือที่หลากหลายผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัยที่สำคัญ

2.4.3 วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.4.3.1 การสัมภาษณ์ (Interview)

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 102 – 103) กล่าวว่า การสัมภาษณ์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่ใช้กันโดยทั่วไปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ถามและผู้ตอบภายใต้กฎเกณฑ์มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ลักษณะสำคัญของการสัมภาษณ์คือ มีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามเพิ่มเติมติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของผู้สัมภาษณ์ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับเมื่อผู้พูดตอบไม่ตรงคำถาม ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสสังเกตสีหน้าท่าทางความรู้สึกปฏิกิริยาที่ซ่อนเร้นไว้ในใจที่แสดงออกมาในขณะพูดและไม่พูด

1) ประเภทการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์อาจจะสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม การสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์ ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเรียงเหมือนกัน สำหรับการตั้งคำถามแบบนี้เป็นไปทำนองเดียวกันกับการตั้งคำถามในแบบสอบถามคือ มีทั้งคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงและคำถามที่ให้ตอบได้ตามความต้องการ การสัมภาษณ์แบบนี้มักจะกระทำในเงื่อนไขต่อไปนี้

ก. ผู้วิจัยต้องการข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างบุคคลเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นการสัมภาษณ์จึงต้องใช้คำถามที่เหมือนๆ กันเพื่อให้แน่ใจได้ว่าความแตกต่างของข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่ผลสืบเนื่องมาจากการตั้งคำถามที่แตกต่างกัน

ข. ผู้วิจัยมักมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิจัยเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับความต้องการ

ค. ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนที่ศึกษาพอสมควรเพื่อตั้งคำถามที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและสามารถตีความหมายของข้อมูลได้

ง. เรื่องที่ศึกษาจะเป็นเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งมิใช่ต้องการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมทั้งหมด

จ. ผู้ที่สัมภาษณ์มักมิใช่ตัวผู้วิเคราะห์ข้อมูลเอง อาจใช้ผู้ช่วยนักวิจัย

ฉ. ผู้สัมภาษณ์มักใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลที่เตรียมไว้ล่วงหน้า

ช. ผู้สัมภาษณ์มักไม่ได้อยู่ร่วมสังเกตการณ์ในชุมชนเป็นเวลานาน การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนี้จะได้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อผู้สัมภาษณ์เตรียมการล่วงหน้าไว้อย่างดีเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยปกตินักวิจัยเชิงคุณภาพมักไม่ใช้วิธีการสัมภาษณ์ชนิดนี้เป็นวิธีการหลักเพราะไม่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชน

1.2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) การสัมภาษณ์แบบนี้เป็นวิธีการที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพและในทางมนุษยวิทยาและเป็นแบบที่มักจะควบคู่กันไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มักใช้กับการวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณนา ซึ่งต้องการข้อมูลที่ยังไม่มีผู้รวบรวมมาก่อนข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบนี้จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ในการสัมภาษณ์แบบนี้ตัวผู้วิจัยหรือผู้วิเคราะห์ข้อมูลมักจะเป็นผู้สัมภาษณ์เองจึงรู้ว่าต้องการข้อมูลแบบใดเพื่อวัตถุประสงค์ใด ฉะนั้นจึงตั้งคำถามในขณะที่สัมภาษณ์ได้โดยอาจจะเตรียมแนวคำถามกว้างๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 4 แบบย่อยดังนี้

ก. การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำถาม การสัมภาษณ์แบบนี้มีความยืดหยุ่นมากเพราะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตัวเองไปเรื่อยๆ ในบางครั้งผู้สัมภาษณ์เพียงแต่กล่าวนำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบแนวความต้องการแล้วควรให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องโดยอิสระจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มองเห็นสภาพและความยุ่งยากของปัญหาได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบนี้จึงเหมาะที่จะใช้กับเรื่องที่ผู้วิจัยยังไม่มีแนวคิดเฉพาะเจาะจง ข้อมูลที่ได้รับหากแต่มีแนวความคิดทางด้านทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ ชัดเจนดีแล้ว การสัมภาษณ์ในลักษณะนี้มีข้อคำนึงอยู่ว่า ข้อเท็จจริงที่ได้อาจจะไม่มีความหมายหรือความน่าเชื่อถือเท่าไรนักหากผู้วิจัยไม่รู้จักตีความโดยอาศัยทฤษฎีต่างๆ ด้วยเหตุนี้สิ่งที่นักวิจัยจะต้องพัฒนาตนเองขึ้นมาอีกอันหนึ่งก็คือ การตีความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับแนวทางวิจัย

ข. การสัมภาษณ์แบบมีความสนใจเฉพาะ (Focus interview) หรือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) การสัมภาษณ์แบบนี้หมายถึง การสัมภาษณ์ที่มีจุดสนใจอยู่แล้วจึงพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ ทั้งนี้เพราะในบางครั้งผู้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการทราบเหตุผลหรือข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกขั้นตอน เพราะอยู่นอกเหนือขอบเขตของการวิจัยในขณะนั้นจึงเลือกสัมภาษณ์เอาแต่จุดที่ต้องการ ฉะนั้นลักษณะที่สำคัญของการสัมภาษณ์แบบนี้จึงอยู่ที่ว่าผู้วิจัยต้องรู้อยู่ก่อนแล้วว่าต้องการข้อมูลอะไร ชนิดใด เมื่อเห็นว่าผู้ถูกสัมภาษณ์พูดนอกเรื่องหรือนอกเหนือจากจุดที่สนใจก็พยายามดึงโยงเข้าหาประเด็นที่ต้องการจะสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามการทำเช่นนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของผู้สัมภาษณ์เป็นส่วนใหญ่เพราะต้องรวบรัดหรือตัดบทโดยไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกไม่สบายใจและไม่อยากให้ความร่วมมือ

ค. การตะล่อมกล่อมเกลา (Probe) หมายถึง การซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมาคือการสัมภาษณ์อย่างชนิดที่จะต้องล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผู้วิจัยจะพยายามใช้เทคนิคต่างๆ ที่จะล้วงเอาข้อมูลออกมาให้ได้โดยรุกผู้ตอบด้วยวิธีต่างๆ เช่น ตั้งคำถามจากเหตุการณ์สมมุติให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถามว่าสิ่งที่น่าจะเป็นหรือควรจะเป็นในเหตุการณ์ที่กำลังซักถามกันอยู่คืออะไร เพื่อบังคับให้ผู้ตอบต้องเปรียบเทียบที่ปรากฏกับสภาพที่ควรจะเป็น หรืออาจตั้งคำถามโดยตีขลุมสรุปความว่าเหตุการณ์ที่เกิดนั้นเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้ตอบแสดงปฏิกิริยาโดยไม่ทันระวังตัว

ง. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant interview) หมายถึง การสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ดีเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย เราเรียกบุคคลนี้ว่า “ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ” ผู้วิจัยจะต้องหาให้พบว่าในสนามที่ตนทำการวิจัยอยู่นั้นใครบ้างเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ตนควรไปสัมภาษณ์แบบใดก็ได้ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยปกติผู้นำชุมชนในสนามที่ทำการวิจัยมักเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดีเช่นกำนันผู้ใหญ่บ้านเจ้าอาวาสแต่ก็ไม่เสมอไปเพราะผู้นำบางคนก็ห่างเหินกับชุมชนบางครั้งเราจะพบว่าบุคคลอื่นเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ดีกว่าผู้นำชุมชนการใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญควรใช้มากกว่าคนหนึ่งคนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายนอกจากนั้นนักวิจัยต้องเข้าใจว่าคุณค่าของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยู่ที่แง่มุมการมองปรากฏการณ์แบบคนใน (Emic) ของเรานักวิจัยจึงไม่ควรเอาความคิดของผู้วิจัยไปใส่ในระบบคิดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนเขาสูญเสียทัศนะแบบคนในวิธีแสวงหาผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจทำโดยให้ชาวบ้านช่วยกันระบุชื่อผู้รู้ในชุมชนของเราแล้วเอาชื่อที่ถูกระบุซ้ำกันบ่อยที่สุดมาเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญนอกเหนือไปจากการสัมภาษณ์ชนิดต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว การเงี่ยหูฟัง (Eavesdrop) ก็เป็นเทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกอย่างหนึ่งที่นักวิจัยจะไปใช้ได้การเงี่ยหูฟังคือการได้ข้อมูลจากคำสนทนาของผู้อื่นโดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเองเพียงแต่ไปอยู่ในที่ที่เป็นแหล่งข้อมูลแล้วนั่งฟังเฉยๆ ก็จะได้ข้อมูลที่ต้องการ การเงี่ยหูฟังไม่ถือเป็นการผิดจรรยาบรรณแต่อย่างใด ผู้วิจัยต้องตรวจสอบข้อมูลเช่นกัน เพราะอาจมีผู้ตั้งใจพูดให้เข้าหูผู้วิจัยก็ได้

2) ขั้นตอนของการสัมภาษณ์

2.1) การเตรียมสัมภาษณ์ โดยเฉพาะแบบเป็นทางการมีขั้นตอน ต่อไปนี้

ก. ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไปสัมภาษณ์คือใครมีจำนวนเท่าไรโดยเฉพาะในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

ข. เตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่รายชื่อที่อยู่ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทุกคน

ค. วางแผนสัมภาษณ์โดยเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าและกำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสม

ง. ทดสอบแบบสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์โดยฝึกซ้อมสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่มิใช่ผู้ตอบก่อนเพื่อแก้ไขคำถามให้สมบูรณ์ถูกต้องควรมีตัวอย่างคำถามหลายๆ ชุดเพื่อไว้ใช้สับเปลี่ยนกันตามความเหมาะสม

จ. เตรียมอุปกรณ์จดบันทึกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ฉ. ติดต่อกับผู้ถูกสัมภาษณ์โดยนัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้า

2.2) ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์ มีขั้นตอน คือ

ก. แนะนำตนเองต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ควรให้ความสำคัญและยกย่องถูกสัมภาษณ์

ข. สร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเองด้วยการสนทนาทักทายอัธยาศัยอันดี

ค. บอกวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์พร้อมทั้งให้คำมั่นสัญญาว่าจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ

ง. ถ้าจำเป็นต้องจดบันทึกหรือใช้เครื่องบันทึกเสียง ต้องแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบและขออนุญาตทุกครั้ง

จ. พูดคุยเป็นการอุ่นเครื่องก่อนที่จะเริ่มสัมภาษณ์จริง

2.3) ขั้นสัมภาษณ์ นักวิจัยควรปฏิบัติ ดังนี้

ก. ใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

ข. ควรเป็นนักฟังที่ตั้งใจฟังและติดตามรู้จักป้อนคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะของผู้ตอบและมีเทคนิคในการซักประเด็นเพิ่มเติมในขณะสัมภาษณ์

ค. ใช้ภาษาที่สุภาพเข้าใจง่าย ระวังเป็นพิเศษ ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่รู้ภาษาของผู้ตอบดีพอและในกรณีที่ต้องใช้ล่าม

ง. ทำให้ผู้สัมภาษณ์รู้สึกว่าเรื่องที่จะเปิดเผยระหว่างการสัมภาษณ์เป็นเรื่องพิเศษเฉพาะตัวเพื่อที่จะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความเต็มใจให้ข้อเท็จจริงต่างๆ

จ. โดยทั่วไปแล้วก่อนสัมภาษณ์ควรหาทางติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์โดยผ่านผู้ที่รู้จักกับผู้ให้สัมภาษณ์หรือมีจดหมายแนะนำตัวผู้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์เป็นกันเองกับผู้สัมภาษณ์

2.4) ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ควรปฏิบัติดังนี้

ก. จดบันทึกข้อมูลตามเป็นจริงและจดเฉพาะใจความสำคัญ

ข. รีบทำบันทึกการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นในทันที

ค. รวบรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แนบไว้กับบันทึกการสัมภาษณ์

ง. ถ้าพิจารณาเห็นว่าการจดบันทึกทำให้ผู้ตอบมีปฏิกิริยาซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการสัมภาษณ์ต้องงดการจดบันทึกแล้วใช้ความจำแทน

3) ข้อดีและข้อเสียของการสัมภาษณ์

3.1) ข้อดี

ก. การสัมภาษณ์เป็นการติดต่อโดยตรงระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์กับผู้สัมภาษณ์และสามารถทำความเข้าใจในข้อมูลได้ตรงกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ ถ้าไม่เข้าใจก็จะแก้ไขได้ทันที

ข. การสัมภาษณ์สามารถใช้กับบุคคลทุกระดับการศึกษาไม่ว่าผู้นั้นจะอ่านออกเขียนได้หรือไม่ก็ตามซึ่งดีกว่าใช้แบบสอบถาม เพราะแบบสอบถามใช้ได้กับคนที่มีระดับการศึกษาดีเท่านั้น

ค. การสัมภาษณ์มีลักษณะยืดหยุ่นได้มาก สามารถดัดแปลงและแก้ไขหรือถามจนกว่าผู้ตอบจะเข้าใจคำถาม

ง. ช่วยแก้ปัญหาเรื่องการได้รับแบบสอบถามคืนน้อยคือสัมภาษณ์เท่าไรก็ได้เท่านั้น ไม่สูญหายเหมือนกับการส่งแบบสอบถามไปให้กรอก

จ. ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์สามารถใช้วิธีสังเกตการณ์ประกอบด้วยเพื่อดูว่าผู้ตอบตอบด้วยความจริงหรือไม่ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะความเป็นอยู่ รายได้ ทรัพย์สิน หนี้สินและการประเมินทรัพย์สิน

ฉ. การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นเรื่องของการเสาะแสวงหาความจริงด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จิตใจ ความคิดเห็น ทัศนคติและค่านิยม ฉะนั้นการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาด้วยการสัมภาษณ์จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด

3.2) ข้อเสีย

ก. การสัมภาษณ์ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

ข. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเชื่อถือได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับความร่วมมือและความเต็มใจของผู้ถูกสัมภาษณ์

ค. ผลสำเร็จของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความสามารถและเทคนิคของผู้สัมภาษณ์

ง. การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับสภาพทางอารมณ์ บางครั้งอาจเกิดความบิดเบือนในข้อมูลที่ได้มา

จ. การสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจทันทีทันใดและความจำของผู้ถูกสัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลอาจจะผิดพลาดได้

สรุปได้ว่า การสัมภาษณ์คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหลักเพื่อรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ใช้ได้ทั่วไปโดยไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้ตอบ มีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ซักถามได้ตลอดจนสามารถสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้ตอบด้วย การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ในการวิจัยเชิงคุณภาพมักใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการอาจจำแนกเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การตะล่อมกล่อมเกลาหรือการซักล้วงข้อมูลและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนที่สำคัญในการสัมภาษณ์คือ การแนะนำตัว การสร้างความสัมพันธ์การบันทึกคำตอบ การใช้ภาษาตลอดจนเวลาและสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสม

2.4.4 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion : FGD)

พัชริน ดำรงกิตติคุณ และปรองชน พูลสวัสดิ์ (2546, หน้า 81 – 92) กล่าวว่า การจัดกลุ่มสนทนาเป็นเครื่องมือหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการวิจัยแบบมีส่วนร่วมยิ่งจำเป็นมาก เพราะการจัดกลุ่มสนทนาเป็นการใช้ข้อมูลที่ได้รับฟังร่วมกันของคนในกลุ่มที่ต้องแสดงออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ เพราะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดดๆ แต่มีความสัมพันธ์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมดังนั้นหลักการกระทำร่วมของกลุ่ม (Group interaction) การจับกลุ่มพูดคุยเป็นการนำบุคคลที่มีปัญหาหรือมีความสนใจร่วมกันปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใครทำอะไร

ได้ผลดีก็มาบอกเทคนิคหรือเคล็ดลับมีการซักถามซึ่งกันและกัน ทำให้ได้รับวิธีการใหม่ ความคิดใหม่ ทำให้เกิดพลวัต (Group dynamic) ที่จะรับฟังบางสิ่งจากกันและกันและยังไปกระตุ้นให้คนอื่นอยากแสดงความคิดเห็น ดังนั้นการจัดเวทีสนทนากลุ่มจึงเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน จากความคิดเห็นที่มีมุมมองแต่ละคนที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันภายใต้บรรยากาศถ้อยทีถ้อยอาศัยผ่อนปรนเข้าหากันถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้แบบเท่าเทียมกัน

1) องค์ประกอบการจัดสนทนากลุ่ม องค์ประกอบที่สำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดการสนทนากลุ่ม ได้แก่

1.1) การสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยจำเป็นต้องสร้างความคุ้นเคยไว้วางใจระหว่างตัวผู้วิจัยกับบุคคลต่างๆ ในชุมชน (Good rapport) เป็นอันดับแรก ในการสัมภาษณ์ชุมชนต้องคำนึงถึงการสื่อสารภาษา การโอภาปราศรัย การแสดงความรู้สึกเป็นกันเองจะทำให้ผู้ที่จะให้ข้อมูลกล้าที่จะให้ข้อเท็จจริงจะเป็นการง่ายที่จะต้องสัมภาษณ์และเก็บประเด็นต่างๆ อย่างละเอียดรวมทั้งการสังเกตสถานการณ์ที่อยู่แวดล้อม รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล

ทวีศักดิ์ นพเกสร (2548, หน้า 73) ได้เสนอแนวทางการสื่อสารพื้นฐานในการลงไปเก็บข้อมูล (Basic communication) เรียกว่า “SOLLER” ที่คำนึงถึงมิติแห่งสัมพันธภาพ ตั้งแต่การพูดคุยเพื่อทักทายการนั่งโดยไม่เผชิญหน้าโดยตรง (Small talk and squarely) นักวิจัยมีท่าทีเปิดเผยใจ (Open) ใส่ใจด้วยการแสดงการโน้มตัว การแสดงสีหน้าท่าทางประกอบการฟัง (Lean and movement) การสบตา (Eye contact) การแสดงปฏิกิริยาท่าทางน้ำเสียงที่แลดูสบาย (Relax) ทั้งหมดนี้จะช่วยทำให้เกิดบรรยากาศที่เห็นคุณค่าให้การยอมรับในการพูดคุยของชาวบ้าน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและสัมพันธภาพเหล่านั้นจะยาวนานต่อไป

1.2) การสำรวจความต้องการและพื้นฐานเดิมของชุมชนการที่เข้าใจชุมชนให้ถ่องแท้เป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความเข้าใจชุมชนและลดช่องว่างระหว่างนักวิชาการที่ดูแปลกแยกกับชุมชนได้ดียิ่ง ในยุคปัจจุบันที่มีบุคคลที่หลากหลายเข้าสู่ชุมชนเป็นจำนวนมากตามทิศทางการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงลงสู่ฐานราก จำเป็นที่ต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแต่มิได้หมายความถึงการทำกรอบแนวคิดทฤษฎี หรือสร้างสมมุติฐานเพื่อไปตีกรอบแสวงหาความจริง ดังนั้น การทำเครื่องมือลงไปคุยกับชาวบ้านควรใช้ปรากฏการณ์ในการสนทนากลุ่มการให้ผู้รู้ข้อเท็จจริงมาเป็นผู้ให้ข้อมูลซึ่งกันและกันเป็นการแสดงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ต้องมีความยืดหยุ่นตามลักษณะของหลักฐานและข้อเท็จจริง นักวิจัยควรมีการจัดทำแผนที่ (Mapping) ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อใช้เป็นเส้นทางในการดำเนินการวิจัยได้ถูกต้องแม่นยำได้แก่ แผนที่ทางกายภาพ (Physical map) แผนที่ประชากร (Demographic map) และแผนที่ทางสังคม (Social map) จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจะทำให้เลือกบุคคลที่จะร่วมเวทีเพื่อสนทนาได้ตรงตามวัตถุประสงค์และประเด็นการวิจัยได้ดีขึ้น

2) การออกแบบกลุ่มตัวอย่าง ต้องคำนึงถึงเวลาสถานที่ผู้ให้ข้อมูลและเหตุการณ์ ดังนี้

2.1) เวลา ควรต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ด้วยว่า เมื่อใดจึงจะเป็นเวลาที่เหมาะสมกับการไปนั่งสนทนา กลุ่มนักวิจัยต้องพยายามศึกษาถึงวิถีชีวิตที่เป็นจริงของชุมชนให้ถ่องแท้ไม่นำภาพที่กำหนดความเป็นตัวของตนเองในบริบทของตน มาเป็นกรอบว่าคนอื่นจะต้องเป็นเช่นนั้นด้วย ดังนั้น การกำหนดเวลาจึงต้องอาศัยการศึกษาสภาพของท้องถิ่นให้ถ่องแท้ มิใช่กำหนดตามประเพณีนิยม

2.2) สถานที่ ส่วนใหญ่การระดมความคิดเห็นกับชาวบ้านมักใช้วัด โรงเรียน ร้านค้าในหมู่บ้าน หรือบ้านของชาวบ้านที่กว้างใหญ่ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ให้เหมาะสม เช่น การใช้วัดบางวัด เวลาเลือกสถานที่ต้องอยู่ในบรรยากาศที่โปร่งโล่งสบาย ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม จะทำให้เกิดสมาธิและความตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ที่สำคัญบางครั้งจำเป็นต้องใช้สถานที่ที่ต่างไปจากพฤติกรรมเดิมเพราะจะได้มีสมาธิในการพูดคุย ไม่พะวักพะวงกับพฤติกรรมเดิมๆ โดยเฉพาะถ้าต้องเป็นเรื่องที่ต้องมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ แต่ถ้าเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานที่ต้องอาศัยการสังเกตในกระบวนการผลิตก็อาจจะใช้สถานที่การผลิตก็ได้

2.3) ผู้ให้ข้อมูล เป็นสิ่งสำคัญที่ควรต้องคำนึงถึง คือ กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กับเรื่องที่จะสนทนาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) มากที่สุดซึ่งควรเป็นกลุ่มที่มีภูมิหลังหรือมีคุณลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน (Homogenous) และการพิจารณาจากโครงสร้างการทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้นๆ เช่น ธุรกิจชุมชนควรเลือกผู้ที่มีบทบาทในการผลิตผู้ออกแบบผู้จัดหาวัตถุดิบผู้จัดการตลาด เป็นต้น ทั้งนี้การคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มควรคำนึงถึงการเลือกบุคคลที่มีตำแหน่งที่เป็นทางการ (Positional approach) การเลือกบุคคลที่มีความเชื่อถือในชุมชนอย่างเป็นทางการ (Reputation approach) ในกระบวนการธุรกิจชุมชนนั้น จะพบว่าผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาที่เกิดจากความรู้ที่สัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมและมีการเปลี่ยนแปลงไป ถ้าเราศึกษาจะพบว่าผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นจะมีเบื้องหลังของผู้ที่เป็นปราชญ์ได้ถ่ายทอดต่อมายังรุ่นต่อๆ ไป ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ทั้งในกลุ่มและในสังคมนั้นๆ ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของกันในแต่ละชิ้นงานการที่นักวิจัยเก็บข้อมูลจากความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนี้จะทำให้นักวิจัยได้รับข้อมูลที่ถี่ถ้วน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับงานวิจัยเป็นสิ่งที่จำเป็น ส่วนการสนทนากลุ่มนั้นมิใช่จัดเพียงครั้งเดียวแล้วเลิกไป แต่ควรมีการร่วมคิดวิเคราะห์และมาทดลองปฏิบัติร่วมกับการสนทนาไปพร้อมๆ กัน

2.4) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ต้องคำนึงถึงว่าข้อมูลที่จะสนทนานั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ใครคือคนที่จะชวนเข้ามาร่วมสนทนา เรามักจะพบว่านักวิจัย PAR คิดว่าการจัดเวทีชาวบ้านแล้วถือว่าเป็นใช้ได้โดยขาดสาระที่จะเชื่อมโยงเพราะการเก็บข้อมูลชุมชนเป็นลักษณะข้อมูลปฐมภูมิ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือการเน้นกระบวนการ (Process) ที่ได้ข้อมูลมากกว่าที่จะเน้นแต่ผลผลิต ดังนั้นการกำหนดประเภทและจำนวนผู้เข้าร่วมต้องดูที่สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นข้อมูลระดับมวลชนหรือข้อมูลที่เป็นเชิงวิชาการ ในมิติของการวิจัยต้องให้บทบาทในการแสดงความคิดเห็นและยั่วยุให้แสดงออกให้มากที่สุด

3) การเตรียมตัวของผู้ดำเนินการ นักวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมกับตัวเองในการสร้างความมุ่งมั่นและอุดมการณ์การมีจิตสาธารณะ การวางแผนการจัดการที่ดีพร้อมทั้งมีการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางดำเนินการต่อไปอยู่เสมอ การคำนึงถึงแนวคิดที่ถูกต้องเพื่อจะได้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ความรอบรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ เพราะวิถีชีวิตชุมชนมีมิติเป็นองค์รวม มิใช่ความรู้แยกส่วนเหมือนในระบบการศึกษา การรู้จักทำหน้าที่วิทยากรกระบวนการที่จะทำให้การสนทนาได้ข้อมูลที่แจ่มชัดมากที่สุดอาจใช้เทคนิคต่างๆ มาช่วยเช่นเทคนิคคู่คิด (Think – Pair – Share) คือ การวิพากษ์ปัญหาร่วมกันจนได้คำตอบเทคนิคคู่คิดสี่สหาย (Think – Square) คือ การแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 คน ในการให้ข้อมูลแต่ที่สำคัญกับการสนทนากลุ่มทุกครั้ง

ควรมีการสร้างเทคนิคการสร้างภาพอนาคต (Scenario technique) เพื่อหาแนวทางในการวางแผนปฏิบัติการ ทั้งนี้การเริ่มสนทนาควรจะเริ่มจากการอุ่นเครื่อง (Warm up) ด้วยคำถามสบายๆ และเป็นคำถามปลายเปิด แล้วจึงพยายามถามตามอย่างต่อเนื่องเป็นการล้วงลึกให้ได้มากที่สุด (Probes) และสรุปเมื่อเสร็จในแต่ละเรื่อง

4) การจัดเตรียมผู้ดำเนินการและผู้ร่วมงานในการนัดสนทนากลุ่ม นักวิจัยต้องมีการวางแผนเตรียมทีมงานให้รัดกุมและคุ้มค่าเพราะการใช้ค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งของนักวิจัยหรือชุมชนที่ต้องใช้เวลาที่เขาต้องประกอบสัมมาอาชีพเพื่อมาร่วมวงสนทนา นักวิจัยต้องไม่คิดแต่เพียงว่าสิ่งที่ลงไปทำให้ชาวบ้านเป็นประโยชน์ เป็นความรู้ ชาวบ้านต้องเสียสละแต่อย่างเดียว เขาเหล่านั้นอาจคิดตรงกันข้ามกับเรา เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องหาเช้ากินค่ำ การที่จะให้หยุดทำงานเพื่อมาร่วมวงสนทนาก็เท่ากับว่าในวันนั้นเขาเหล่านั้นก็ไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว อีกประการหนึ่งในยุคปัจจุบันที่มุ่งการพัฒนาลงสู่ท้องถิ่น ชาวบ้านต้องมีการประชุมบ่อยมาก ดังนั้นการเตรียมประเด็นประชุมทีมงานให้พร้อมจะทำให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งควรแบ่งหน้าที่และเตรียมการเป็น 3 ลักษณะดังนี้

4.1) ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ควรต้องฟังภาษาท้องถิ่นได้ดี มีบุคลิกดีอ่อนน้อม มีมนุษยสัมพันธ์ สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง รู้เบื้องหลังความต้องการและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยได้เป็นอย่างดี วางแนวคำถามได้ครอบคลุมเนื้อหาและแม่นยำ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลมีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

4.2) ผู้จดบันทึกการประชุม (Note taker) การจดบันทึกมี 2 รูปแบบ คือ การเขียนบนกระดานแผ่นใหญ่เพื่อให้ผู้ร่วมวงสนทนาเห็นประเด็นจากการพูดคุยได้ชัดเจน ทั้งนี้ต้องมีการสรุปเป็นระยะๆ และอีกประเภทหนึ่ง คือ การจดบันทึกรายละเอียดทั้งหมด จำเป็นต้องมีเครื่องบันทึกเสียงสมุดจดบันทึก ปากกาให้พร้อมการจดบันทึกในลักษณะนี้ต้องมีทั้งที่เป็นคำพูด สถานการณ์ที่แวดล้อม การตั้งข้อสังเกตของผู้จดบันทึก การเขียนแผนผังผู้เข้าร่วมกลุ่ม ผู้จดบันทึกในลักษณะนี้ควรอยู่วงนอกและมีสมาธิต่อการสนทนากลุ่มตลอดเวลาและเมื่อเลิกสนทนาควรถอดเทปด้วยตนเองเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่จดบันทึกนำมาวิเคราะห์สรุปประมวลผลต่อไป

4.3) ผู้ช่วยอำนวยความสะดวก (Assistant) ทำหน้าที่ช่วยเหลือทั่วไปในการเตรียมเครื่องมืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาผู้เข้าร่วมและผู้จดบันทึกดูแล เครื่องบันทึกเสียงเปลี่ยนม้วนบันทึกเสียง เป็นต้น

สรุปได้ว่า การสนทนากลุ่มมิใช่เพียงนั่งสนทนาเพื่อนำข้อมูลไปเขียนงานวิจัยเท่านั้น และไม่ใช่ข้อกำหนดว่าการทำสนทนากลุ่มจะต้องมีรูปแบบตายตัวเหมือนการวิจัยอื่นๆ แต่จำเป็นต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ จุดเน้นการใช้ประโยชน์ เงื่อนไข และที่สำคัญคือการคำนึงถึงการนำแนวทางจากการสนทนาไปทดลองปฏิบัติที่เป็นจริง ซึ่งจะทำให้ได้ผลของการวิจัยที่เป็นการปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมที่แท้จริง และบทสุดท้ายของการสนทนากลุ่ม เมื่อจะจบงานวิจัยชิ้นนั้น นักวิจัยและชุมชนจึงมาจัดสนทนาทบทวนว่าได้อะไรจากการทำวิจัยเรื่องนั้นบ้าง และต้องคำนึงว่าได้องค์ความรู้อะไร อย่างไร ภายใต้บรรยากาศที่มีไมตรีจิตต่อกัน

2.4.5 เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการจัดระบบจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการศึกษาหรือปรากฏการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ สามารถอธิบาย

สาเหตุการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขแวดล้อม (Context) ของสภาพทางสังคมชุมชนและวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งจะเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ (หรือตัวแปร) เช่นเดียวกันกับงานวิจัยเชิงปริมาณ แต่จุดที่ต่างกันอยู่ที่งานวิจัยเชิงคุณภาพจะมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม ที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นหรือภายใต้สภาวการณ์ที่เป็นจริงรอบด้านในขณะนั้น นั่นคือ เป็นการอธิบายความสัมพันธ์โดยมองภาพรวมของปรากฏการณ์มากกว่าจะมุ่งเฉพาะตัวปรากฏการณ์เพียงประการเดียว

2.4.5.1 เงื่อนไขสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 11 – 15) ได้กล่าวว่า เงื่อนไขสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลและกระทำต่อภายหลังจากเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลต้องมีข้อมูลจากมุมมองคนใน

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยสมมุติฐานชั่วคราว ผู้วิจัยจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง

2.4.5.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 23 – 64) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับได้แก่ ขั้นตอนที่1 การตรวจสอบข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การทำดัชนีข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุปในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล เป็นงานที่สำคัญมากสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเพราะว่าในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมักจะได้รับคำถามอยู่เสมอว่าข้อมูลที่ได้และนำมาวิเคราะห์ตอบปัญหาการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้เพียงไรหรือมีแนวโน้มจะลำเอียงมากกว่าเที่ยงตรงดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบข้อมูลเสียก่อนซึ่งการตรวจสอบข้อมูลกระทำไปเพื่อขจัดความสงสัยเกี่ยวกับความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มารวมทั้งเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นพอเพียงกับการตอบปัญหาการวิจัยได้ครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ทั้งนี้ในการตรวจสอบข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไปแล้วจะใช้เทคนิควิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1.1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูลแหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคล แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่เช่น ถ้าผู้วิจัยเคยสังเกตผู้ป่วยโรคจิตเวลาเช้า ควรตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกตผู้ป่วยเวลาบ่ายหรือเวลาอื่นด้วยแหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ เช่น ผู้ป่วยโรคจิตที่มีอาการคลุ้มคลั่งเมื่ออยู่ในบ้านถ้าหากไปอยู่ที่อื่นจะยังมีอาการคลุ้มคลั่งหรือไม่ แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น เคยถามบุตรชายผู้ป่วย เปลี่ยนไปซักถามบุตรหญิงหรือเปลี่ยนจากปัจเจกบุคคลเป็นกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคม

1.2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) คือ ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะให้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนามควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

1.3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดอาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมุติฐานชั่วคราว (Working hypothesis) และแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ปกติ นักวิจัยจะตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น

1.4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodologica ltriangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตคู่กับการสัมภาษณ์พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

***2)* การทำดัชนีข้อมูล** ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม ซึ่งบันทึกภาคสนามนี้จะมีสมุดบันทึกไว้เป็นจำนวนมากขึ้นทุกขณะดังนั้นเพื่อที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นจำนวนมากมาวิเคราะห์เชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกและไม่หลงลืมประเด็นที่สำคัญ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสรุปจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีอยู่เป็นกลุ่มๆ หรือเป็นชุดๆ โดยอาศัยเกณฑ์ความเหมือนกันหรือเป็นปรากฏการณ์เดียวกันของข้อมูลนั้นมาจัดและนำคำหรือข้อความใดๆ มากำหนด ทั้งนี้คำหรือข้อความที่ใช้เป็นชื่อเรียกหมวดหมู่ของข้อมูลผู้วิจัยอาจกำหนดขึ้นเองไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงคำที่ใช้เรียกให้สอดคล้องกับมุมมองหรือความคิดเห็นของผู้ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเรียกว่าใช้คำหรือข้อความตามทรรศนะของคนในนั่นเอง การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามโดยอาศัยคำหรือข้อความหนึ่งๆ กำหนดหมวดหมู่ข้อมูลนั้นเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำคำหรือข้อความดังกล่าวมาวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ได้ ทั้งนี้การทำดัชนีข้อมูลอาจทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1) จัดทำบัญชีดัชนี ผู้วิจัยอาจทำบัญชีดัชนีที่เป็นคำข้อความไว้ล่วงหน้าก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ ซึ่งบัญชีดัชนีคำนี้อาจมีอยู่จำนวนหนึ่งตามผู้วิจัยคิดว่าน่าจะครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องที่ทำการวิจัย ทั้งนี้ การจะกำหนดคำหรือข้อความใดๆ นั้นก็อาจหาได้จากส่วนที่เป็นแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องที่วิจัยดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาอาจประกอบด้วย ดัชนีคำหรือข้อความ เช่น งานวิชาการ งานอาคารสถานที่ งานธุรการ คณะกรรมการโรงเรียนผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ปกครองนักเรียน หลักสูตรหนังสือและสมุดประกอบการเรียน ครูอาจารย์ ภารโรง การเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมทางวิชาการ อาหารกลางวัน อาหารเสริม การมาเรียน (มาสอน) ของนักเรียนและครู การซ้ำชั้น การแต่งกายของนักเรียนและการเรียนต่อ เป็นต้น

2.2) ปรับปรุงรายการคำ หรือข้อความในดัชนีเมื่อผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยไปลักษณะหนึ่งอาจพบว่าบัญชีดัชนีที่เป็นรายการคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยจัดทำไว้นั้นอาจจะไม่ตรงกันกับการเรียกขานของชาวบ้านหรือกลุ่มบุคคลในชุมชนดังนั้นผู้วิจัยอาจต้อง

ปรับปรุงคำหรือข้อความให้สอดคล้องกับที่ชาวบ้านเรียกเช่นคำว่า “การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน” ชาวบ้านเรียกว่า “การสอนหนังสือ” หรือคำว่า “การแต่งกายมาเรียน” ชาวบ้านเรียกว่า “เด็กนุ่งเสื้อผ้ามาโรงเรียน” ทำนองนี้เป็นต้นการที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรายการคำหรือข้อความดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สาเหตุเป็นเพราะว่าผู้วิจัยจะต้องนำมุมมองหรือทรรศนะของชาวบ้านซึ่งถือว่าเป็นทรรศนะของคนในมาใช้ในการวิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูลทั้งนี้การใช้ทรรศนะของคนในจัดกลุ่มข้อมูลจะช่วยให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสนามการวิจัยตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมองและรับรู้ปรากฏการณ์ในชุมชนตามที่ชาวบ้านรับรู้นั่นเอง

2.3) จัดทำคำอธิบายให้คำจำกัดความดัชนีคำ และข้อความแต่ละข้อความภายหลังจากผู้วิจัยได้รายการคำหรือข้อความที่ปรับปรุงคัดเลือกแล้วก็ต้องเขียนคำอธิบายหรือให้คำจัดความคำหรือข้อความที่ใช้เป็นดัชนีแต่ละตัวว่ามีขอบเขตความหมายครอบคลุมถึงสิ่งใดบ้างทั้งนี้เพื่อความเข้าใจและเตือนผู้วิจัยให้ตระหนักในความครอบคลุมในเนื้อหาสาระของคำหรือข้อความนั้นๆ เพื่อจะนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อไปได้ถูกต้องเช่นคำว่า “งานวิชาการ” ครอบคลุมเกี่ยวกับงานการสอนการผลิตสื่อวัสดุอุปกรณ์การสอนและการเรียนการสอบวัดผลและประเมินผลการเรียน รวมทั้งงานธุรการชั้นเรียนเป็นต้น

2.4) ทำดัชนีในบันทึกภาคสนาม เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนามในแต่ละวันหรือแต่ละช่วงของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยก็ควรจะต้องทำดัชนีในบันทึกภาคสนามโดยการนำคำหรือข้อความที่เป็นดัชนีใส่ไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อมูลที่จดบันทึก ทั้งนี้การจัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามแต่ละครั้งอาจมีดัชนีคำหรือข้อความหลายคำหรือหลายข้อความปรากฏอยู่ในบันทึก ทั้งนี้การจะมีดัชนีคำข้อความมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่จดบันทึกนั้นมีความเกี่ยวข้องถึงเรื่องอะไรบ้างนั่นเอง

3) การทำข้อมูลสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูล การทำข้อสรุปชั่วคราว คือ การเชื่อมโยงดัชนีคำหรือข้อความเข้าด้วยกันภายหลังจากผู้วิจัยได้จัดทำดัชนีในบันทึกภาคสนามไว้จำนวนหนึ่งแล้วการเชื่อมโยงดัชนีคำหรือข้อความกระทำได้ด้วยการอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับดัชนีนั้นๆ แล้วจัดกลุ่มดัชนีที่มีลักษณะเดียวกันหรือเป็นเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน หลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงดัชนีเหล่านั้นเข้าด้วยกันโดยการใช้ข้อความหรือประโยคอธิบายความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันก็จะทำให้ได้ข้อสรุปชั่วคราวเกี่ยวกับเรื่องหรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละชุด การทำข้อสรุปชั่วคราวนี้อาจเขียนเป็นย่อหน้าตามชุดของเรื่องหรือประเด็นที่ทำการศึกษาในแต่ละครั้งหรือเขียนเป็นข้อความเชื่อมต่อประมาณ 2-3 หน้าก็ได้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 17 – 48)

การทำข้อสรุปชั่วคราวโดยการใช้ข้อความหรือประโยคเชื่อมต่อดัชนีคำหรือข้อความเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของดัชนีคำหรือข้อความแต่ละดัชนีนั้น จะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่ายังมีข้อมูลส่วนใดไม่สมบูรณ์ที่จะต้องเก็บรวบรวมเพิ่มเติมในทำนองเดียวกันก็ยังจะช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นส่วนใดที่มีความซ้ำซ้อนกันสมควรที่จะต้องตัดออกหรือกำจัดออกไปบ้างเพราะหากไม่มีการกำจัดข้อมูลออกไปในกรณีที่ข้อมูลซ้ำซ้อนกันก็จะทำให้การจัดทำบันทึกภาคสนามและการทำดัชนีข้อมูลเต็มไปด้วยสาระปลีกย่อยมากเกินไป

4) การสร้างบทสรุปและพิสูจน์บทสรุป เมื่อผู้วิจัยจัดทำข้อสรุปชั่วคราวซึ่งผ่านการกำจัดข้อมูลบางส่วนออกไปและเก็บรวบรวมข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วนของข้อสรุป

ชั่วคราวแล้วงานวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อเนื่องก็คือการสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปที่สร้างขึ้นว่าถูกต้องเพียงไรการสร้างบทสรุปก็คือการเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปชั่วคราวแต่ละชุดเข้าด้วยกันตามลำดับความเกี่ยวข้องของข้อสรุปชั่วคราวจากข้อสรุปชั่วคราวย่อยจนกระทั่งได้บทสรุปทั้งหมดของคำตอบให้กับปัญหาการวิจัยในครั้งนั้นหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการสร้างบทสรุปก็คือการเขียนข้อค้นพบจากงานวิจัยนั่นเอง (สุภางค์ จันทวานิช, 2547, หน้า 49 – 52)

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีลักษณะเป็นชุดของคำบรรยายอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งค้นพบจากงานวิจัยที่ได้รับการจัดหมวดหมู่อธิบายไว้ตามลักษณะความเหมือนกันและความแตกต่างกันภายในชุดปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงเดียวกันระหว่างปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ต่างกันสรุปจากที่ผ่านการสร้างมาอย่างดีแล้วจะมีลักษณะเป็นชุดของแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรมและทำหน้าที่อธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือข้อเท็จจริงจากงานวิจัยในแต่ละเรื่องซึ่งการสร้างบทสรุปให้มีลักษณะเป็นแนวความคิดที่มีความเป็นนามธรรมนี้ก็คือสิ่งที่เรียกว่า “ทฤษฎีจากพื้นที่” ที่เก็บรวบรวมมาในแต่ละครั้งและผ่านการจัดทำดัชนีข้อมูลตลอดจนการสร้างข้อสรุปชั่วคราวตามลำดับ

2.4.5.3 การตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหา

สุภางค์ จันทวานิช (2547, หน้า 49 – 52) กล่าวว่า ภารกิจดังกล่าวเป็นกิจกรรมช่วงท้ายๆ ของกระบวนการวิจัยถือว่ากิจกรรมในช่วงต้นๆ ได้ดำเนินมาอย่างครบถ้วนและถูกหลักการอย่างที่ควรจะเป็นดังนั้นในกิจกรรมการตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหามักจะเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานแทบจะเป็นกิจกรรมเดียวกันอย่างไรก็ตามควรมีการดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การตรวจสอบการได้มาซึ่งข้อมูล ควรดูในรายละเอียด

1.1) แหล่งข้อมูลที่ได้มาใครเป็นผู้ให้ข้อมูลข้อมูลทันสมัยและน่าเชื่อถือหรือไม่

1.2) ข้อมูลมีความครบถ้วนรอบด้านเพียงพอหรือยัง

1.3) ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นปฐมภูมิหรือทุติยภูมิ

1.4) กระบวนการเก็บข้อมูลน่าเชื่อถือหรือไม่

1.5) ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลร่วมกันระหว่างชุมชนกับผู้วิจัย

2) การเตรียมการตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหา

2.1) เตรียมนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2) การตีความโดยคณะศึกษามีผู้รู้ในชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ในชุมชนที่จะต้องเป็นผู้รับผลไปดำเนินการร่วมอยู่ด้วย

2.3) การตีความต้องยึดกรอบเกณฑ์ข้อตกลงในการศึกษาตลอดจนแนวปฏิบัติวิถีชีวิตของชุมชนเป็นแนวทาง

2.4) กระบวนการตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหาควรดำเนินการในที่แจ้งโปร่งใสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุดถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถแยกถูก-ผิดสิ่งที่เป็นสีขาว – เทา – ดำในชุมชน และยอมรับในข้อสรุปที่จะต้องนำไปปฏิบัติร่วมกันการตีความจะต้องไม่ลำเอียงด้วยเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้นควรเปิดโอกาส

ให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปและสังเคราะห์โดยชุมชนการตีความการแปลความหมายข้อมูลและการสังเคราะห์เนื้อหาเพื่ออะไรได้ข้อสรุปแล้วเอาไปทำอะไรจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรในชุมชนหรือไม่อย่างไรเป็นคำถามที่ต้องการเป้าหมายล่วงหน้าและหวังว่าทุกฝ่ายต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นในชุมชนและที่สำคัญคือกระบวนการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเกิดเติบโตและงอกงามจากภายในถ้ามีการวิจัยเสร็จตามแผนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องน่าเชื่อถือแต่ถ้าการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่เกิดก็ต้องถอยกลับไปทำกระบวนการซ้ำอีกรอบซ่อมส่วนที่ขาดตกบกพร่องที่หายไปแล้วทุกฝ่ายจะได้ร่วมชื่นชมใช้ประโยชน์จากผลงานร่วมกันอย่างมีความสุข

2.5) การวิเคราะห์เนื้อหาถือเป็นการสรุปสิ่งที่ศึกษาค้นคว้ามาและทำการยกระดับเป็นบทเรียนเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อลดการทำผิดซ้ำการลดปัญหาทั้งมวลการต่อยอดหรือขยายผลงานให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไปประเด็นสำคัญที่ควรสังเคราะห์ให้ได้คือปัจจัยของความสำเร็จความล้มเหลวการจัดระบบของสิ่งที่ศึกษาเช่นระบบการผลิตระบบการตลาดและระบบความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้องอดีต – ปัจจุบัน และอนาคตของกิจกรรมนั้นๆ องค์ความรู้ใหม่ทั้งในเชิงวิธีการบริหารจัดการของชุมชนการค้นพบสิ่งใหม่การพบผู้นำใหม่การพบทางออกของการแก้ปัญหาใหม่ๆ การสร้างเครือข่ายการทำงานทั้งกับภาครัฐและเอกชน

สรุปได้ว่า การตีความการแปลความหมายและการสังเคราะห์เนื้อหาในการศึกษาชุมชนนั้นมีลักษณะต้องผลิตซ้ำทำซ้ำแล้วซ้ำอีกทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดการเรียนรู้พร้อมกันที่สำคัญชุมชนจะต้องเกิดการเรียนรู้เป็นเจ้าของและผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้นั้นๆ สิ่งที่ควรปฏิบัติในการตีความและแปลความหมายได้แก่ไม่ควรตีความและแปลความหมายโดยบุคคลเพียงคนเดียวหรือโดยทีมวิจัยฝ่ายเดียวการตีความควรอิงกับรูปธรรมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนนั้นๆ ไม่เช่นนั้นชุมชนอาจจะไม่ยอมรับหรือไม่เกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ บรรยากาศการเรียนรู้ต้องจัดให้สอดคล้องกับชุมชนเป็นหลักใช้วิธีการที่ง่ายไม่เป็นทางการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายถ้าเป็นภาษาถิ่นได้จะดีมากการตีความการแปลความหมายไม่ควรเร่งรีบรวบรัด ต้องรอคอยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันกระตุ้นให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ถ้าการเรียนรู้ยังไม่เกิดไม่ควรผ่านกิจกรรมนั้นๆ เป็นอันขาด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง คือการวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ของสิ่งต่างๆ ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในทุกแง่ทุกมุมโดยมุ่งศึกษาในเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายเพียงไม่กี่หน่วย ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การจดบันทึกภาคสนาม โดยที่ไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นตัวเลขมากนัก เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอ แล้วจะนำมาสู่การวิเคราะห์สังเคราะห์ และอธิบายปรากฏการณ์นั้นต่อไป

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis)

กิติราช เตชะมโนกุล (มปป, หน้า 87) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ขององค์กรซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า SWOT

Analysis หมายความถึงการวิเคราะห์และประเมินว่าองค์กรมีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) อย่างไร เพื่อที่จะนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรต่อไป

2.5.1 ความหมายของ SWOT

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์การหรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต SWOT เป็นตัวย่อของข้อความที่มีความหมาย ดังนี้

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2545, หน้า 8) ได้กล่าวว่า SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats โดย

S มาจาก Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

W มาจาก Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในองค์กรทำได้ไม่ดี

O มาจาก Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

T มาจาก Threats คือ อุปสรรค หมายถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร ไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร

บางครั้งจำแนกโอกาสและอุปสรรค เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจกลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ องค์กรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม

2.5.2 ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่า มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินการขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กร จะเป็นความสามารถภายใน ที่ถูกใช้ประโยชน์ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กร จะเป็นคุณลักษณะภายใน ที่อาจทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายองค์กร ในทางกลับกัน อุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้ จะเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

2.5.3 ขั้นตอน/วิธีการทำ SWOT Analysis

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างขวางด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมา บนจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อมและสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อม หรือลดจุดอ่อนขององค์กรให้มีน้อยที่สุดได้ ภายใต้การวิเคราะห์ SWOT นั้น จะต้องวิเคราะห์ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.5.3.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากร และความสามารถภายในองค์กรทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดอ่อนและจุดแข็งขององค์กร แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูล เพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือ ระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้านี้ด้วย

1) จุดแข็งขององค์กร (S – Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้นเองว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนามาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

2) จุดอ่อนขององค์กร (W – Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั้นๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2.5.3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้นสามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนโยบายการเงินการงบประมาณสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตรารู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรีและสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีหมายถึงกรรมวิธีใหม่ๆ และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ

1) โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O – Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหาภาคและองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

2) อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T – Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

2.5.3.3 ระบุสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อม

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง – จุดอ่อน โอกาส – อุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว ให้นำจุดแข็ง – จุดอ่อนภายใน มาเปรียบเทียบกับโอกาส – อุปสรรคจากภายนอก เพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใดและภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น องค์กรควรจะทำอย่างไรโดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง – โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดเนื่องจากองค์กรค่อนข้างจะมีหลายอย่าง ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (aggressive – strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้และฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดมาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

2) สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน – ภัยอุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุดเนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (defensive strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด

3) สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน – โอกาส) สถานการณ์องค์กรมีโอกาส เป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีปัญหาอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกันดังนั้น ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (turnaround – oriented strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้

4) สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง – อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้นแทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปก็สามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (diversification strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆ แทน

2.5.4 ข้อควรพิจารณาในการวิเคราะห์ SWOT มีดังนี้

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (มปป, หน้า 138) ได้กล่าวว่า ในการวิเคราะห์ SWOT มีปัจจัยที่ผู้วิเคราะห์ควรพิจารณาและควรตระหนัก 3 กระการคือ 1) มีความซื้อสัตย์ต่อตนเอง ผู้วิเคราะห์จะต้องรู้และยอมรับจุดอ่อนของหน่วยงาน องค์กร รู้อุปสรรคของหน่วยงาน องค์กร จะต้องมีใจเป็นกลางในการวิเคราะห์ปัญหาของหน่วยงาน องค์กร 2) แยกแยะปัญหาให้ได้และแก้ปัญหานั้นให้ตรงจุด ผู้วิเคราะห์จะต้องแยกแยะให้ได้ว่าอะไรเป็นปัญหาและอะไรเป็นสาเหตุของปัญหา เพื่อหาทางแก้ไขให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) มองปัญหาให้กว้างและครบทุกด้าน ผู้วิเคราะห์อย่ามองปัญหาเพียงข้อเดียวหรือด้านใดด้านหนึ่งต้องมองให้กว้างและครอบคลุมทุกด้าน

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์ SWOT หรือการทำ SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) จุดแข็งและจุดอ่อนดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าหน่วยงาน องค์กรมีอะไรบ้างที่เป็นจุดแข็งควรที่จะรักษาไว้และอะไรบ้างที่เป็นจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกหน่วยงาน องค์กรซึ่ง

ควบคุมไม่ได้ โดยพิจารณาจากโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ก็เพื่อการปรับปรุงหน่วยงาน องค์กรสอดคล้องกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอก ทั้งนี้โดยสรุปแล้ว การวิเคราะห์ SWOT จะช่วยให้หน่วยงาน องค์กรสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหน่วยงานต่อไป

2.6 ยุทธศาสตร์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.6.1 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 สำนักงาน กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน (2559, หน้า 42 – 45) ได้กล่าวว่า (ร่าง) ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงาน/สถานศึกษา ใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ.2559

ดังนั้น สำนักงาน กศน.ได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการเพื่อพัฒนาด้านคุณภาพให้เพิ่มขึ้นควบคู่กับปริมาณผู้เรียนและขยายบทบาทการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีงานทำ และต้องการพัฒนาศักยภาพและผู้ที่กำลังหางานทำให้มากขึ้น อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาเผยแพร่นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อสร้างและเกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติราชการในปีงบประมาณ พ.ศ.2559 ไว้ดังนี้

ปรัชญา

“ส่งเสริมและจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ปรัชญาคิดเป็น”

วิสัยทัศน์

กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร่วมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับคนแม่ฮ่องสอนอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ทั่วถึง และมีคุณภาพ

พันธกิจ

1. จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชน ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัย

3. ส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลในทุกรูปแบบ

5. พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมมาภิบาล และการมีส่วนร่วม

เป้าประสงค์

1. ประชาชนผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษาได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมายพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นไปตามสภาพ ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม

3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปรัชญาคิดเป็น อาทิ หมู่บ้านตามรอยพระยุคลบาท บ้านหนังสือชุมชน แหล่งการเรียนรู้ชุมชน

4. ประชาชนได้รับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมี กศน.ตำบล ศูนย์การเรียนชุมชน ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” และแหล่งการเรียนรู้อื่นในชุมชนเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้

5. ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

6. ชุมชนมีการจัดการความรู้ของชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

7. ชุมชนและทุกภาคส่วน ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

8. สถานศึกษานำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการเพิ่มโอกาสและยกระดับตามคุณภาพในการจัดการเรียนรู้

9. บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง

10. หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

1. จำนวนกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษาที่ได้รับบริการการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2. จำนวนของคนแม่ฮ่องสอน จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่างๆ (ผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษากลุ่มคนทั่วไป เป็นต้น) ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้/ได้รับบริจาคกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการ

3. ร้อยละของผู้เรียนและผู้รับบริการที่มีผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของแต่ละหลักสูตร/กิจกรรม

4. ร้อยละของผู้ไม่รู้หนังสือที่ผ่านการประเมินการรู้หนังสือตามหลักสูตรส่งเสริมการรู้หนังสือ

5. ร้อยละของชุมชนที่มีการจัดการความรู้ และกระบวนการเรียนรู้อันเป็นผลเนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6. ร้อยละของชุมชนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน

7. จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการศึกษาอบรมในหลักสูตรภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาพม่า และภาษาอื่นๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน

8. ร้อยละของผู้รับการฝึกอบรมในหลักสูตรภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาพม่า และภาษาอื่นๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน และอาเซียนศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตร

9. จำนวนกิจกรรม/หลักสูตรที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นกระบวนการ/สาระในการเรียนรู้

10. จำนวนองค์กรภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

11. จำนวน/ประเภทของสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน/ผู้รับบริการการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

12. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการความรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านช่องทางสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีการสื่อสาร

13. จำนวนบุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะ ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

14. ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัดที่มีระบบประกันคุณภาพภายในและมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

15. ร้อยละของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยต้นสังกัด

16. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน.ที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนและการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

17. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน.ที่สามารถดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด/ตามแผนที่กำหนดไว้

2.6.2 ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงาน ของสำนักงาน กศน.ประจำปี 2559

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนา กศน.ตำบลให้เป็นกลไกการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาและส่งเสริมภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างและกระจายโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

จุดเน้นการดำเนินงาน

1.1 ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย กศน.ตำบล โดยเน้นการประสานเชื่อมโยงระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และภาคีเครือข่ายอื่น ที่ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อการทำงานร่วมกัน การส่งต่อผู้เรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ในอันที่จะเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับการให้บริการทางการศึกษาที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กศน.ตำบล ให้มีความพร้อมเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้มีความพร้อมในการให้บริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและชุมชน และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

1.3 พัฒนากระบวนการดำเนินงานใน กศน.ตำบล โดยให้ความสำคัญกับการใช้วงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) เพื่อการวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการนำผลมาพัฒนาการดำเนินงาน กศน.ตำบล อย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาส และยกระดับการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

2.1 เร่งลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือ โดยยึดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นหลัก

2.2 มุ่งเน้นการจัดการศึกษานอกระบบให้กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ อาทิ เด็กออกกลางคัน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ เร่ร่อน กลุ่มชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อย แรงงานต่างด้าว ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย “ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้” โดยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาระบบ ICT การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการพัฒนาระบบการสะสมและเทียบโอนผลการเรียน

2.4 ใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยและเหมาะสมเป็นเครื่องมือในการสร้างและการกระจายโอกาสทางการศึกษา อาทิ การจัดการศึกษานอกระบบผ่านทีวีสาธารณะ ETV (ติวเข้มเติมเต็มความรู้) วิทยุกระจายเสียง หอกระจายข่าว Social Media ในรูปแบบต่างๆ Application บน Smart phone สื่อ offline ตลอดจนมีการส่งเสริมองค์ความรู้ที่หลากหลาย มีความถูกต้องและสอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เสนอผ่านช่องทางดังกล่าว

2.5 ขยายโอกาสการเข้าเรียนอาชีวศึกษาโดยขยายโครงการ “เรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย กศน.” (ทวิศึกษา กศน.) ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ

2.6 สร้างค่านิยมอาชีวศึกษา ผู้เรียนอาชีวะศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย กศน. (ทวิศึกษา กศน.) ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ

2.7 มุ่งเน้นการฝึกวิชาชีพระยะสั้นในวิชาช่างพื้นฐาน (ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อม ช่างก่อสร้าง ช่างประปา ช่างไฟฟ้า ฯลฯ) และวิชาชีพระยะสั้นอื่นๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน บริบทพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาอาชีพที่สร้างรายได้จริง

2.8 ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพแรงงาน เพื่อสร้างโอกาสและศักยภาพ ในการสร้างงานและการพัฒนาอาชีพที่เป็นไปตามความต้องการและบริบทของพื้นที่

2.9 ส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกการกำกับ ติดตาม และนิเทศ เพื่อการพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างอุดมการณ์ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์และสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์

จุดเน้นการดำเนินงาน

3.1 ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากพระราชวงศ์ อาทิ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด) โครงการสร้างป่าสร้างรายได้

3.2 ส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งหมู่บ้านเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การรู้จักสิทธิและหน้าที่ การสร้างจิตสาธารณะการต้านยาเสพติด ในรูปแบบกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมค่าย การแข่งขันกีฬา และรูปแบบอื่นๆ

3.4 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์และข้อมูลความเป็นมาของชุมชนเพื่อสร้างสำนึกการรักถิ่นและสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3.5 เร่งสร้างความรู้ ความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกระดับทุกประเภท

3.6 ส่งเสริมให้ประชาชน นักศึกษา กศน. และบุคลากร กศน. จัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและพัฒนาคุณภาพชีวิต

จุดเน้นการดำเนินงาน

4.1 จัดให้มีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย สำหรับประชาชนในทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหลักสูตรระยะสั้น และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัว

4.2 มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “สร้างการอ่าน เสริมการเรียนรู้” ในรูปแบบหมู่บ้าน/ชุมชนแห่งการอ่าน อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน บ้านหนังสือชุมชน อาทิ ผู้เฒ่าเล่านิทานร่วมกับเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.3 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว อาทิ หลักสูตรครอบครัวศึกษา ค่ายครอบครัว การจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ Book – start การส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย บ้านหลังเรียน

4.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนในรูปแบบกลุ่มสนใจในเรื่องต่างๆ อาทิ การจัดการขยะ การจัดทำแนวกันไฟป้องกันไฟป่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การประหยัดพลังงาน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การใช้กระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ สุขภาพอนามัย ความรู้เรื่องภาษาและวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน ความสามัคคี ปรองดอง ความพอเพียง

4.5 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านอาเซียนของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ทำหน้าที่รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานของศูนย์อาเซียนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สังเคราะห์

แนวทางการการดำเนินการของศูนย์อาเซียนในแต่ละพื้นที่ และจัดทำข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานศูนย์ฯ

4.6 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนในเชิงรุกที่หลากหลาย ทันสมัย สร้างสรรค์ ต่อเนื่อง และตอบสนองความต้องการของประชาชนและชุมชนและความจำเป็นเร่งด่วนต่างๆ ของแต่ละชุมชน รวมทั้งมีการบูรณาการความรู้ในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับหลักสูตรต่างๆ ของ กศน. และใช้ทุนทางสังคมของแต่ละชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยใช้ กศน.ตำบล ที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.7.3 กลไกการขับเคลื่อน

1. ระดับตำบล

1.1 จัดทำแผนพัฒนา กศน.ตำบล ในรูปแบบ Micro Planning เพื่อการขับเคลื่อนงานในระดับตำบล ร่วมกับภาคีเครือข่าย

1.2 ใช้ **“แผนปฏิบัติการ กศน.ตำบล”** เป็นแนวทางการขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา และเป็นกรอบแนวทางในการติดตามประเมินผล

1.3 ใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กศน. โดย กศน.ตำบล ศูนย์การเรียนชุมชนและแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นหน่วยจัดและให้บริการที่ชุมชนได้ประโยชน์ และเกิดความพึงพอใจสูงสุด

1.4 ใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ในกระบวนการดำเนินงาน

2. ระดับสถานศึกษา

2.1 จัดทำแผนพัฒนา กศน.อำเภอ และแผนปฏิบัติการ กศน.อำเภอ โดยใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนา กศน.ตำบล และ แผนปฏิบัติการ กศน.ตำบล

2.2 ใช้ข้อมูลแผนพัฒนา กศน.ตำบล และ แผนปฏิบัติการ กศน.ตำบล ในสังกัดของ กศน.อำเภอเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการการดำเนินงาน

2.3 สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามบทบาทภารกิจที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงาน และภาคีเครือข่าย

3. ระดับจังหวัด

3.1 จัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ กศน.ระดับจังหวัด โดยใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนา กศน.อำเภอ และ แผนปฏิบัติการ กศน.อำเภอ

3.2 บริหารและกำกับติดตามให้เป็นไปตามแผน

2.7 บริบทศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

2.7.1 ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียงตั้งอยู่ที่หอประชุมอำเภอแม่สะเรียง ถนนเวียงใหม่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในเขตบริการของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน รหัสไปรษณีย์ 58110 โทรศัพท์ 0-5368-2052 โทรสาร 0-5368-2194 เปิดสอนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.7.2 ประวัติศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2534 โดยจัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแต่เดิมศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้ใช้อาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง เพื่อเปิดให้บริการกับประชาชนทั่วไป ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1/2537 ต่อมาได้ย้ายสถานที่ตั้งสำนักงานมายังอาคารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมทหารพรานที่ 36 (ค่ายเทพสิงห์) จนถึงปี พ.ศ.2545 ได้ย้ายไปเช่าอาคารบริเวณข้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ประมาณ 5 เดือน ต่อจากนั้น จึงได้ย้ายมา ณ หอประชุมที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียง จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ.2534 ได้ใช้อาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง เพื่อเปิดให้บริการกับประชาชนทั่วไป

พ.ศ.2537 ต่อมาได้ย้ายสถานที่ตั้งสำนักงานมายังอาคารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมทหารพรานที่ 36 (ค่ายเทพสิงห์)

พ.ศ.2545 ได้ย้ายไปเช่าอาคารบริเวณข้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง

พ.ศ.2545 ต่อจากนั้น จึงได้ย้ายมา ณ หอประชุมที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียง จนถึงปัจจุบัน

2.7.3 ข้อมูลผู้บริหาร

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ชื่อ นายพงษ์ศักดิ์ นามสกุล ชัยยา โทรศัพท์ 089-5551126 E – mail Website www.masariang nfe.com วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาโท สาขา บริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่ กศน.อำเภอแม่สะเรียง นี้ตั้งแต่ พ.ศ.2558 จนถึงปัจจุบัน

2.7.4 ข้อมูลนักศึกษา กศน. (ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2558)

1. จำนวนนักศึกษา ทั้งสิ้น จำนวน 2,160 คน
2. ข้อมูลครูและบุคลากร กศน.อำเภอแม่สะเรียง
   - ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง จำนวน 1 คน
   - ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 51 คน

2.7.5 ข้อมูลอาคารสถานที่

ลักษณะอาคารเป็นอาคารปูนผสมคอนกรีตชั้นเดียวพื้นปูกระเบื้องตั้งอยู่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียง เป็นอาคารเอกเทศของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง E – mail Website www.masariang nfe.com สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

2.7.6 ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

สภาพชุมชนรอบบริเวณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง มีลักษณะเป็นที่ราบและอยู่ติดกับภูเขา มีประชากรประมาณ 9,469 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบ ได้แก่ อำเภอแม่สะเรียง สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้าง ข้าราชการ เกษตรกรรม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 50,000 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 3 คน

2.7.7 โอกาสและข้อจำกัดของ กศน.

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง อยู่ใกล้แหล่งเรียนต่างๆ เช่น อยู่ใกล้กับวัดศรีบุญเรือง วัดจองสูง วัดมันทะเล ทิศตะวันตกอยู่ติดกับโรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร ทิศตะวันออกอยู่ติดกับศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.7.8 แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.7.8.1 ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง

2.7.8.2 พิพิธภัณฑ์แม่สะเรียง

2.7.8.3 วัดพระธาตุจอมแจ้ง

2.7.8.4 วัดพระธาตุจอมทอง

2.7.8.5 วัดพระธาตุจอมกิตติ

2.7.8.6 วัดพระธาตุจอมมอญ

2.7.8.7 ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนตำบลแม่สะเรียง

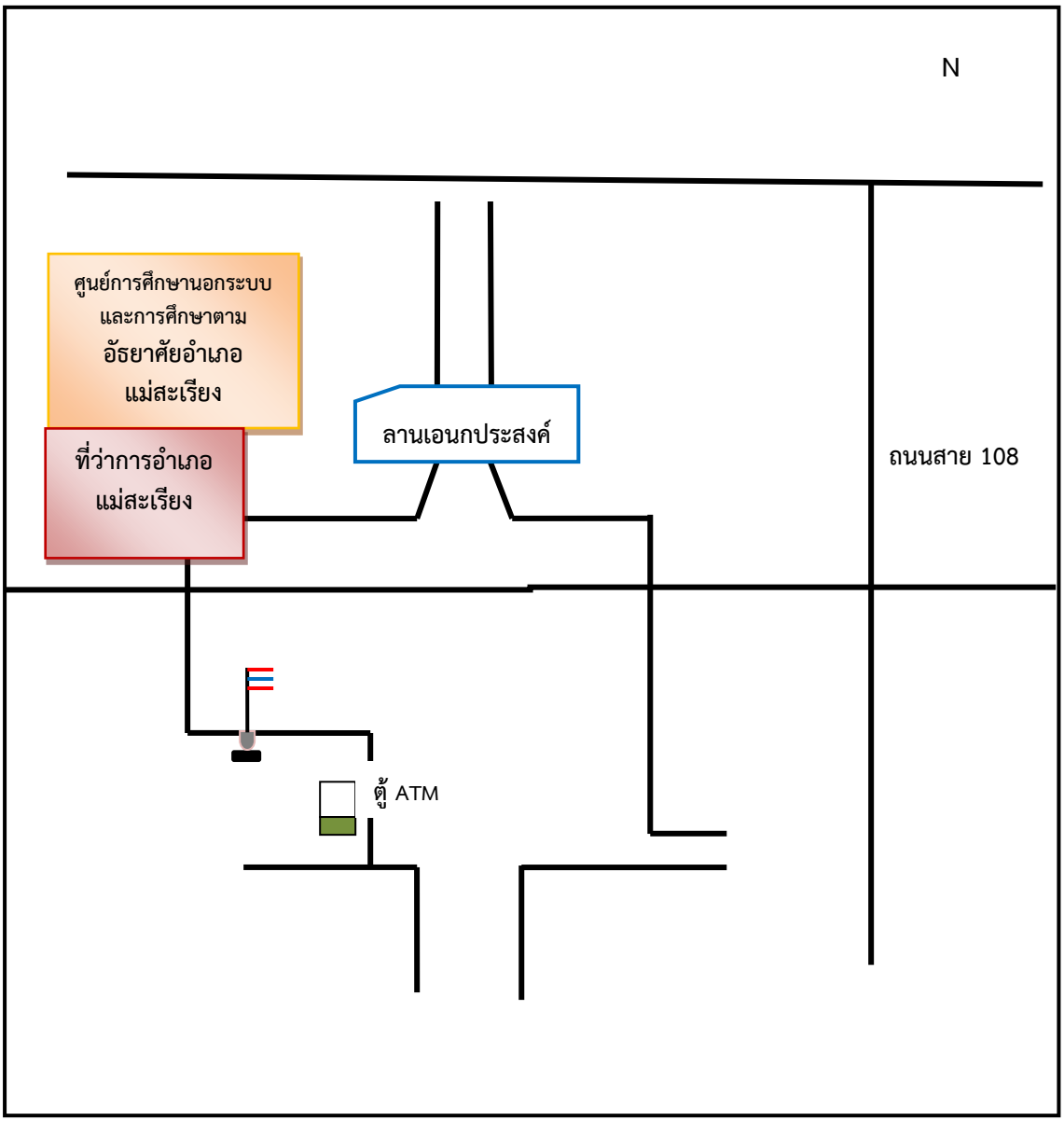
2.7.8.8 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่ากล้วย

สรุปได้ว่า จุดเด่นที่ควรพัฒนา ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียน การสอนตาม พรบ.การศึกษาและกระบวนการจัดการศึกษา ผู้ปกครองนักศึกษา กศน.มีภาระหน้าที่ต้องออกไปทำงานไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล อบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนเอง มีหลายเผ่า หลายภาษา การพูดสื่อสารยังไม่ค่อยเข้าใจ พื้นฐานทางการศึกษา เศรษฐกิจ ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกันออกไป นักศึกษาลางส่วนอยู่บนพื้นที่สูง การคมนาคมไม่สะดวก

จุดเด่น สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริการงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษารวมทั้งผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดที่ควรพัฒนา สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้แต่ขาดความต่อเนื่อง

โครงสร้างการบริหารงานของ กศน.อำเภอแม่สะเรียง

แผนภาพที่ 2-1 แสดงแผนผังศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง

ตารางที่ 2-1 จำนวนบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง มีทั้งหมดจำนวน 51 คน ดังนี้

ประเภท	จำนวนอัตรา	วุฒิการศึกษา				
		ปริญญาเอก	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า ป.ตรี	รวม
ข้าราชการ	3	-	1	2	-	3
ลูกจ้างประจำ	1	-	-	-	1	1
ครูอาสาสมัคร	26	-	-	18	8	26
ครู กศน.ตำบล	7	-	1	6	-	7
ครูอัตราจ้าง	7	-	-	7	-	7
ครูศูนย์การเรียน	3	-	-	3	-	3
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	2	-	-	2	-	2
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	-	-	-	-	-	-
วิทยากรวิชาชีพ	-	-	-	-	-	-
วิทยากรสอนเสริม	-	-	-	-	-	-
พนักงานบริการ	2		-	-	2	2
ครูสอนคนพิการ	-	-	-	-	-	-
รวม	**51**	**-**	**2**	**38**	**11**	**51**

ตารางที่ 2-2 ข้อมูลพื้นที่ศูนย์การเรียน

ชื่อศูนย์การเรียน	สถานที่ตั้ง		ระยะทางจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ถึงสถานที่ตั้งศูนย์การเรียน	
	หมู่ที่	ตำบล	ถนนลาดยาง คอนกรีต	ถนนลูกรัง, ถนนดิน
ศศช.บ.ห้วยยาว	5	ป่าแป๋	20	10
ศศช.บ.แม่สะเรียงน้อย	9	ป่าแป๋	19	26
ศศช.บ.แม่ลิดน้อย	1	แม่เหาะ	18	16
ศศช.บ.แม่สะลี	1	แม่เหาะ	18	20
ศศช.บ.ห้วยเสือ	3	แม่เหาะ	18	27
ศศช.บ.ขนุน	3	แม่เหาะ	18	25
ศศช.บ.ป่าหมาก	4	แม่เหาะ	17	-
ศศช.บ.ผาแดงใต้	8	แม่เหาะ	7	35
ศศช.บ.ผาแดงเหนือ	8	แม่เหาะ	7	29
ศศช.บ.ห้วยหมากหนัง	8	แม่เหาะ	7	25
ศศช.บ.ทุ่งแดง	9	แม่เหาะ	17	7
ศศช.บ.แม่ปอ	7	แม่ยวม	17	14
ศศช.บ.แม่เจ	4	เสาหิน	21	28
ศศช.บ.แม่เหลอ	2	เสาหิน	21	38
ศศช.บ.มอโกจ่อ	2	เสาหิน	21	54
ศศช.บ.ห้วยมะโป่	3	เสาหิน	21	85
ศศช.บ.ขุนแม่สอง	3	เสาหิน	21	91
ศศช.บ.วาทู	3	เสาหิน	21	89
ศศช.บ.อีหลู่	3	เสาหิน	21	67
ศศช.บ.แม่แพะ	6	เสาหิน	21	68
ศศช.*บ้านแม่ตื๊	6	แม่คง	65	เดินทางด้วยเรือ ใช้เวลา 4 ชม.

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

ชื่อศูนย์การเรียน	สถานที่ตั้ง		ระยะทางจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ถึงสถานที่ตั้งศูนย์การเรียน	
	หมู่ที่	ตำบล	ถนนลาดยาง คอนกรีต	ถนนลูกรัง, ถนนดิน
ศศช.*บ้านห้วยเฮียะ	5	แม่คง	60	เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ 2 ชม. เดินทางด้วยเท้า 3 ชม.
ศศช.*บ้านกองสุม	5	แม่คง	60	เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ 2 ชม.
กศน.ตำบลแม่คง	1	แม่คง	2	-
กศน.ตำบลแม่ยวม	2	แม่ยวม	6	-
กศน.ตำบลแม่สะเรียง	4	แม่สะเรียง	2.5	-
กศน.ตำบลแม่เหาะ	4	แม่เหาะ	18	-
กศน.ตำบลป่าแป๋	7	ป่าแป๋	16	30
กศน.ตำบลเสาหิน	1	เสาหิน	21	79
กศน.ตำบลบ้านกาศ	2	บ้านกาศ	5	-
ศรช.เรือนจำ	2	แม่สะเรียง	0.5	-
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	12	บ้านกาศ	2	-

หมายเหตุ - ศศช. เป็นชื่อย่อของ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”

- ศรช. เป็นชื่อย่อของ ศูนย์การเรียนชุมชน

- ศศช.* เป็นชื่อย่อของ ศูนย์การเรียนชุมชนบนพื้นที่สูง โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

- กศน.ตำบล เป็นชื่อที่ใช้เรียกของ กศน.ตำบล

ตารางที่ 2-3 ข้อมูลวุฒิการศึกษาของบุคลากร

ที่	ชื่อ – สกุล	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก	หมายเหตุ
1	นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
2	นางสุดารัตน์ คำมูลใจ	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	บรรณารักษ์ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์	
3	นายประวิตร ประธรรมโย	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต (พธ.บ)	สังคมศึกษา	
4	นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
5	นางกัญจนา ด้วงนา	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การจัดการทั่วไป	
6	นางณัชฌิกานต์ กลิ่นหอม	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การจัดการทั่วไป (คอมพิวเตอร์ธุรกิจ)	
7	นายสนั่น ก้างยาง	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	อุตสาหกรรมศิลป์	
8	นายอนุชาติ สุนันทา	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
9	นายอมร ปิ่นประยูร	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การจัดการชุมชน	ป.บัณฑิต
10	นายอมร พจน์หรรษา	ปริญญาตรี	รัฐศาสตรบัณฑิต	รัฐศาสตร์	ป.บัณฑิต
11	นางศิชนันท์กร สิทธิตัน	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การจัดการทั่วไป	
12	นางสาวเกพวี่ย์ริน มณีโชติ	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
13	นางพุทธชาด ผาติสถิตชัย	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การจัดการชุมชน	ป.บัณฑิต
14	นางสาวศิรภัสสร ชายสืบสกุล	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ – สกุล	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก	หมายเหตุ
15	นายชานีย์ วงศ์ศักดิ์ศรี	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	พัฒนาสังคม	
16	นางนิภาพร เมืองศรีพรรณ	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การวัดผลประเมินผล	
17	นายองอาจ พิเชฐกุลสัมพันธ์	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การพัฒนาชุมชน	ป.บัณฑิต
18	นายนนทชัย สิทธิตัน	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	อุตสาหกรรมศิลป์	
19	นายปรีดา ชัยสุ	ปริญญาตรี	รัฐประศาสนศาสตร์	การปกครองท้องถิ่น	
20	นางวิมล เจริญวิวัฒนกุล	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	- ธุรกิจศึกษา - ภาษาไทย	
21	นางรมณีย์ สายวุฒิกุล	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	การพัฒนาชุมชน	ป.บัณฑิต
22	นายชัยณรงค์ คำอ้าย	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
23	นายสุรศักดิ์ มณีรัตน์ผ่องไพร	ปริญญาตรี	รัฐประศาสนศาสตร์	การปกครองท้องถิ่น	
24	นายสุรสิทธิ์ ประกิตกิตติกุล	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษาประถมวัย	
25	นางทิวาภรณ์ อัมพรพันธ์นาค	ปวส.	ปวส.	คอมพิวเตอร์	
26	นายสุริยา ธรรมขันธ์	ปริญญาตรี	รัฐศาสตรบัณฑิต	รัฐศาสตร์	ป.บัณฑิต
27	นายกมล นามเรือง	ปริญญาตรี	บริหารธุรกิจ	การจัดการทั่วไป	
28	นายทรงศักดิ์ สอนเพ็ง	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	ศิลปศึกษา	
29	นายบุญธรรม ธาราทิพย์ไพร	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	
30	ว่าที่ร้อยตรีปฏิพล สุวรรณลพ	ปริญญาตรี	บริหารธุรกิจบัณฑิต	คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	
31	นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การประถมศึกษา	

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก	หมายเหตุ
32	นางสาวนันทวดี มณีธร	ปริญญาโท	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	รัฐศาสตร์การปกครอง	
33	นายกิตติพัฒน์ วงค์วาล	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	พลศึกษา	
34	นายไชยวัฒน์ พจน์หรรษา	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	พลศึกษา	
35	น.ส.เกษร นิธิชนะเจิรญพร	ปริญญาตรี	วิทยาศาสตรบัณฑิต	สัตวศาสตร์	
36	นายธนารัตน์ มณีโชติ	ปริญญาตรี	วิทยาศาสตรบัณฑิต	สัตวศาสตร์	
37	นายพิบูลศักดิ์ เอกจจันทร์	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	
38	นางสาวมญช์ปรียา พจน์หรรษา	ปริญญาตรี	วิทยาศาสตรบัณฑิต	สาธารณสุขศาสตร์	
39	นางสาวปภาวรินทร์ แสงทิพย์ทินกร	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	
40	นายวิโรจน์ กรือแน	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	
41	นางสุนีย์ ศรีวิชัย	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	
42	นายนิธิศ หน่อพรหม	ปริญญาตรี	วิทยาศาสตรบัณฑิต	การออกแบบผลิตภัณฑ์	
43	นางสาวปทุมวดี กล่อมศรี	ปริญญาตรี	รัฐศาสตรบัณฑิต	บริหารรัฐกิจ	
44	นายปิยพงษ์ ดาษดาวัลย์	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	อุตหสาหกรรมศิลป์	
45	นายวีระชัย พายุหมุนวน	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	รัฐศาสตร์	
46	นายพงษ์ศักดิ์ หทัยทิพย์	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	ภาษาไทย	
47	นางอัญชุลี สายศิลป์	ปริญญาตรี	ศิลปศาสตรบัณฑิต	บรรณารักษ์ศาสตร์	

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

ที่	ชื่อ - สกุล	ระดับการศึกษา	วุฒิการศึกษา	วิชาเอก	หมายเหตุ
48	นางพัชรินทร์ ศรีมันตะ	ปริญญาตรี	ครุศาสตรบัณฑิต	การศึกษานอกระบบ	
49	นายนิกร ตุ่นคำ	ม.6			
50	นายวรวิทย์ มาตยาบุญ	ป.กศ.สูง	ป.กศ.สูง	พลศึกษา	
51	นายเอนก ศรานันทวรวงศ์	อนุปริญญา	รัฐศาสตรบัณฑิต	การปกครอง	

ตารางที่ 2-4 จำนวนนักศึกษาผู้เรียนสายสามัญลงทะเบียน ประจำปีงบประมาณ 2559 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

ระดับ	จำนวนนักศึกษา ภาคเรียนที่ 2/2558				จำนวนนักศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2559				รวมทั้งหมด
	ชาย	หญิง	พระ	รวม	ชาย	หญิง	พระ	รวม	
ประถม	130	85	-	215	132	89	-	221	436
มัธยมศึกษาตอนต้น	245	165	2	412	250	168	2	420	832
มัธยมศึกษาตอนปลาย	240	185	4	429	270	189	4	463	892
รวม	**615**	**435**	**6**	**1,056**	**652**	**446**	**6**	**1,104**	**2,160**

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีหลายเล่ม ดังนี้

ณัฐการ บุญรักษา (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ในด้านต่างๆ มีดังนี้ การบริหารงานวิชาการ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้สามารถเทียบโอนกับนานาชาติได้ การบริหารงานงบประมาณควรจัดให้เพียงพอการบริหารงานทั่วไป ควรมีการประสานความร่วมมือในทุกระดับ การบริหารงานบุคคลควรพัฒนาบุคลากรเน้นทักษะด้านภาษา

และเทคโนโลยี การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในประชาคมอาเซียน ควรมุ่งเน้นพัฒนาตนเอง การคิด แก้ปัญหา ทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและพัฒนาสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการ ควรพัฒนาให้มีคุณภาพและทั่วถึง การติดตาม ประเมินคุณภาพ ควรมีการวิเคราะห์ติดตามประเมินผลในทุกระดับ การบริหารเครือข่าย ควรสร้างเครือข่ายในทุกระดับทั้งในและต่างประเทศ คุณธรรม จริยธรรม ควรส่งเสริมโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ควรมีการเน้นการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์โดยเนินด้านการบริหารจัดการ

สุรัตนาพร สมบูรณ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรกได้แก่ ด้านกิจกรรมในโรงเรียน รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ และด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าการเตรียมความในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมในโรงเรียน ด้านกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการบริหาร พบว่าโรงเรียนที่มีระดับการปฏิบัติแต่ต่างกันคือโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่และด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง มีระดับการปฏิบัติแตกต่างจากขนาดใหญ่ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อเนก อุนามูล (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาด้านวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของครู ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพรเจ้าพรหมมหาราช อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี และมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ผู้ตอบแบบสอบถามในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพรเจ้าพรหมมหาราช อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการด้านวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมแล้วมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.75, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิจัย สื่อ นวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด และด้านเทคนิควิธีสอนโดยเนินกิจกรรมหรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

อรอนงค์ นิยมธรรม (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องเจตคติที่มีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก ผลพบว่า 1. เจตคติที่มีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษาโดยรวมและ รายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2. นักศึกษาเพศชายและหญิงมีเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยรวมด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และ ด้านประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนด้านประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนนักศึกษาเพศชายมีเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ดาบตำรวจภัทรพล ดวงหิรัญ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเข้าใจสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ของข้าราชการตำรวจ กองกำกับการสืบสวน 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 31 – 40 ปี มีระดับชั้นยศดาบตำรวจ มี

ระดับการศึกษาปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท มีอายุราชการ 15 ปีขึ้นไป ความเข้าใจสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ของข้าราชการตำรวจกองกำกับการสืบสวน 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยภาพรวมมีความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเข้าใจ อันดับที่หนึ่ง คือ ด้านกรอบความร่วมมือทางสังคม และวัฒนธรรม อันดับที่สอง คือ ด้านข้อมูลทั่วไปของประชาคมอาเซียน อันดับที่สาม คือ ด้านกรอบความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคง อันดับสุดท้าย คือ ด้านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ

เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ” ผลการศึกษา พบว่า เป็นงานวิจัยที่สังเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสัมมนาวิชาการ ระดับชาติเรื่อง “เครือข่ายการศึกษาไทย : กลไกสู่ประชาคมอาเซียน” 4 ประเด็น ได้แก่ 1) นโยบายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) ประสบการณ์การดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและ 4) แนวทางในการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แหล่งข้อมูลมาจากการฟังปาฐกถาและฟังอภิปรายเรื่องเครือข่ายการศึกษาไทย : มุมมองหลากหลายเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการศึกษาเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เกียรติศักดิ์ ชัยยาณะ (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ” ผลการศึกษา พบว่า วิเคราะห์สภาพบริบททั่วไปและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ศึกษาความต้องการ รูปแบบ และบทบาท ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พิสมัย พันธ์ลาวัณย์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ด้านความพร้อมด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นสู่ประชาคมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระทรวงมหาดไทย โดยมีกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา การประสานงาน กำกับ ดูแลการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้มีความพยายามที่จะเตรียมความพร้อมเพื่อให้สถานศึกษา ในสังกัด ได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน งานวิจัยนี้ได้ศึกษาความพร้อมของสถานศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 19 โรงเรียนในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (Asean community) ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาซึ่งจะมีขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรจัดอบรมและพัฒนาครูทางด้านภาษาอังกฤษเพราะการพัฒนาคุณภาพครู เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูป

ประสบความสำเร็จ ถ้าครูมีความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติงานด้วยความขยัน อดทน เสียสละ ตั้งใจสอนสั่งผู้เรียนอย่างเต็ม ความสามารถจะช่วยเสริมสร้างให้เด็กไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เป็นคนดีและเป็นคนเก่งของสังคมไทย มีศักยภาพ สามารถแข่งขันกับเยาวชนทุกประเทศได้ โดยยึดหลักของตัวชี้วัดคุณภาพครูสู่ประชาคมอาเซียน ครูผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของประชาคมอาเซียน สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร ครูใช้หนังสือตำราเรียน และสื่อที่เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้ ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ทั้งระบบออนไลน์ โดยครูใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกิจกรรมหรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทั้งในประเทศและในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการใช้สื่อ การวิจัย นวัตกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนมีคุณภาพที่ดี ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง
3.2 ขั้นตอนการดำเนินการ
3.3 วิธีดำเนินการในแต่ละขั้นตอน
3.4 กรอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
3.6 การนำเสนอข้อมูล

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรอง

ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครู จำนวน 5 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นักศึกษา กศน.จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 10 คน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

ตารางที่ 3-1 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักและข้อมูลรองในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	รวม
ผู้อำนวยการ	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	1
คณะกรรมการสถานศึกษา	คณะกรรมการสถานศึกษา	1
ข้าราชการครู	ครู คศ.1	1
ครู อาสาสมัครฯ	ครู ครู อาสาสมัครฯ	2
ครู กศน.ตำบล	ครู กศน.ตำบล	2
บรรณารักษ์	บรรณารักษ์	1
นักศึกษา กศน.	นักศึกษา กศน.	1
ประชาชน	ประชาชน	1
รวม		**10**

3.1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 2 กลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1.1 ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

ตารางที่ 3-2 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	รวม
นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	1
ว่าที่พันตรีเฉลิม ปิยะศิริวัฒน์	คณะกรรมการสถานศึกษา	1
นายประวิตร ประธรรมโย	ครูคศ.1	1
นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ครู อาสาสมัครฯ	1
นายอภิชาติ สุนันทา	ครู อาสาสมัครฯ	1
นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล	1
นายธนารัตน์ มณีโชติ	ครู กศน.ตำบล	1
นางสาวพัชรินทร์ จันทร์แก้ว	บรรณารักษ์	1
นางสุพัตรา ประทุม	นักศึกษา กศน.	1
นายธนภัทร กุมาทะ	ประชาชน	1
รวม		**10**

3.1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

ตารางที่ 3-3 แสดงจำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการประชุมสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	รวม
ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	1
ครู อาสาสมัครฯ	ครูอาสาสมัครฯ	1
ครู กศน.ตำบล	ครู กศน.ตำบล	2
นักศึกษา กศน.	นักศึกษา กศน.	1
รวม		**5**

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการ

ตาราง 3-4 ขั้นตอนการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลที่ได้รับ

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผลที่ได้รับ
ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1. ศึกษาเอกสาร 2. การสัมภาษณ์ 3. การรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 4. การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ 1 คน ครู อาสาสมัครฯ 1 คน ครู กศน.ตำบล 1 คน นักศึกษา กศน. 1 คน โดยเขียนบรรยายเป็นความเรียง 5. การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีบันทึก แยกประเด็นที่สำคัญ ตามกรอบการวิจัย 6. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุป บรรยาย	- แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 2558, 2559 - ผลการประเมินตนเอง SAR 2558 - ทะเบียนอัตรากำลัง ปี 2558 - ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้อำนวยการ, ครู,คณะกรรมการสถานศึกษา, บรรณารักษ์, นักศึกษา กศน., ประชาชน, โดยยึดกรอบแนวคิดการทำวิจัย คือ ด้านสังคม - การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ AEC - วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน ด้านวัฒนธรรม - ทักษะภาษา - การแต่งกาย	แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 3-4 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	เอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผลที่ได้รับ
ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	1. นำข้อมูลที่ได้มา SWOT 2. ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อแสวงหาการเตรียมความพร้อม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน ครู คศ.1 1 คน ครู อาสาสมัครฯ 2 คน ครู กศน.ตำบล 2 คน บรรณารักษ์ 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 1 คน นักศึกษา กศน. 1 คน ประชาชน 1 คน 3. การรวบรวมข้อมูลโดยการใช้วิธีบันทึกแยกประเด็นที่สำคัญตามกรอบการวิจัย 4. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา content analysis) สรุปบรรยาย	- เอกสารบริบทการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา บรรณารักษ์ นักศึกษา กศน. ประชาชน โดยยึด กรอบแนวคิดการทำวิจัยคือ **ด้านสังคม** 1. การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ AEC 2. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน **ด้านวัฒนธรรม** 1. ทักษะภาษา 2. การแต่งกาย	แนวทางการแก้ไขปัญหาการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.3 วิธีดำเนินการในแต่ละขั้นตอน

ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการในขั้นนี้ เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาจัดทำกรอบแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัด

แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีทั้งหมด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม 1) การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC 2) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน ด้านวัฒนธรรม 1) ทักษะภาษา 2) การแต่งกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีและสาระต่างๆ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยกำหนดสาระสำคัญเพื่อใช้ในการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพและปัญหาการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ แม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น SAR บันทึกการประชุม แผนการสอน แผนชุมชน แผนการพัฒนาประจำปี กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครู คศ.1 จำนวน 1 คน ครูอาสาสมัครฯ จำนวน 2 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 2 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม การรวมรวมข้อมูลใช้วิธีสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติพื้นฐานและการสรุปบรรยาย

ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีการดำเนินการในขั้นนี้ เป็นการแสวงหาวิธีการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทำการ SWOT และหาแนวทางการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูอาสาสมัครฯ จำนวน 1 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 2 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม การรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีบันทึก แยกประเด็นที่สำคัญตามกรอบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปบรรยาย

3.4 กรอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา เช่น แผนการ

ปฏิบัติงานประจำปี, ผลการประเมินตนเอง (SAR), แผนพัฒนา, บันทึกการประชุม, แผนการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครู คศ.1 จำนวน 1 คน ครูอาสาสมัครฯ จำนวน 2 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 2 คน บรรณารักษ์ จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน ประชาชน จำนวน 1 คน

ตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มา SWOT นำข้อมูลที่ได้มา SWOT เพื่อให้ได้จุดแข็ง จุดอ่อนและเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ตอนที่ 4 เป็นการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน ครูอาสาสมัครฯ จำนวน 2 คน ครู กศน.ตำบล จำนวน 2 คน นักศึกษา กศน. จำนวน 1 คน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าสถิติพื้นฐานและการสรุปบรรยาย

3.6 การนำเสนอข้อมูล

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบตารางและแบบขยายความตามติดและข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ การนำเสนอรายงานในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 เกี่ยวกับบทนำ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินงาน บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนบุคลากรของการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.2.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

4.2.2 สภาพปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2 แนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.3 ผลการวิเคราะห์ SWOT

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา

ที่ตั้ง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียงตั้งอยู่ที่หอประชุมอำเภอแม่สะเรียง ถนนเวียงใหม่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ในเขตบริการของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รหัสไปรษณีย์ 58110 โทรศัพท์ 0-5368-2052 โทรสาร 0-5368-2194

ลักษณะอาคารเป็นอาคารปูนผสมคอนกรีตชั้นเดียวพื้นปูกระเบื้องตั้งอยู่ในบริเวณที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียง เป็นอาคารเอกเทศของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง E- mail Website www.masariang nfe.com สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนบุคลากรของการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 4-1 จำนวนบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง มีทั้งหมดจำนวน 51 คน ดังนี้

ประเภท	จำนวนอัตรา	วุฒิการศึกษา				
		ปริญญาเอก	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	ต่ำกว่า ป.ตรี	รวม
ข้าราชการ	3	-	1	2	-	3
ลูกจ้างประจำ	1	-	-	-	1	1
ครูอาสาสมัคร	26	-	-	18	8	26
ครูกศน.ตำบล	7	-	1	6	-	7
ครูอัตราจ้าง	7	-	-	7	-	7
ครูศูนย์การเรียน	3	-	-	3	-	3
เจ้าหน้าที่ห้องสมุด	2	-	-	2	-	2
เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	-	-	-	-	-	-
วิทยากรวิชาชีพ	-	-	-	-	-	-
วิทยากรสอนเสริม	-	-	-	-	-	-
พนักงานบริการ	2		-	-	2	2
ครูสอนคนพิการ	-	-	-	-	-	-
รวม	**51**	**-**	**2**	**38**	**11**	**51**

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.2.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 คน นำเสนอโดยใช้ค่าร้อยละ ตามรายละเอียดในตารางที่ 4-2 ดังนี้

ตารางที่ 4-2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ร่วมให้ข้อมูลสัมภาษณ์เจาะลึก จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา

เพศ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ชาย	6	60.00
หญิง	4	40.00
รวม	**10**	**100.00**
อายุ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
31 – 40 ปี	2	20.00
41 – 50 ปี	5	50.00
51 ปีขึ้นไป	3	30.00
รวม	**10**	**100.00**
อาชีพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ข้าราชการ	2	20.00
พนักงานราชการ	6	60.00
รับจ้าง	2	20.00
รวม	**10**	**100.00**
ระดับการศึกษา	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ม.ปลาย	1	10.00
ปริญญาตรี	7	70.00
ปริญญาโท	2	20.00
รวม	**10**	**100.00**

จากตารางที่ 4-2 พบว่า

1) ผู้ร่วมให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2) ผู้ร่วมให้ข้อมูลสัมภาษณ์เจาะลึก อายุ 31 – 40 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 อายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

3) ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก อาชีพข้าราชการ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 อาชีพพนักงานราชการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 อาชีพรับจ้าง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

4) ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก ระดับการศึกษา ม.ปลาย มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ปริญญาตรี มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ปริญญาโท มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตารางที่ 4-3 แสดงชื่อ/ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล

ที่	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
1	นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	13 ธันวาคม 2558
2	ว่าที่พันตรีเฉลิม ปิยะศิริวัฒน์	คณะกรรมการสถานศึกษา	13 ธันวาคม 2558
3	นายประวิตร ประธรรมโย	ครู คศ.1	13 ธันวาคม 2558
4	นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ครู อาสาสมัคร ฯ	15 ธันวาคม 2558
5	นายอภิชาต สุนันทา	ครู อาสาสมัคร ฯ	15 ธันวาคม 2558
6	นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล	17 ธันวาคม 2558
7	นายธนารัตน์ มณีโชติ	ครู กศน.ตำบล	17 ธันวาคม 2558
8	นางสาวพัชรินทร์ จันทร์แก้ว	บรรณารักษ์	19 ธันวาคม 2558
9	นางสุพัตรา ประทุม	นักศึกษา กศน.	19 ธันวาคม 2558
10	นายธนภัทร กุมาทะ	ประชาชน	20 ธันวาคม 2558

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง คือ ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 นักศึกษา กศน.จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ประชาชน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตารางที่ 4-4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แสดงชื่อ/ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลการเตรียมความพร้อมด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	ชื่อผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	วันที่สัมภาษณ์
1	นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	25 ธันวาคม 2558
2	นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ครูอาสาสมัครฯ	25 ธันวาคม 2558
3	นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล	25 ธันวาคม 2558
4	นายธนารัตน์ มณีโชติ	ครู กศน.ตำบล	25 ธันวาคม 2558
5	นางสุพัตรา ประทุม	นักศึกษา กศน.แม่สะเรียง	25 ธันวาคม 2558

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้ คือ ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ครูอาสาสมัครฯ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ครู กศน.ตำบล จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 นักศึกษา กศน.จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันในการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านสังคม

1. การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC

คำถามที่ 1 สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรในด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AECอย่างไรบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า ในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC นั้น สถานศึกษาได้จัดทำโครงการเสนอผู้อำนวยการเพื่อบรรจุไว้ในแผนการปฏิบัติงานประจำปี เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้วได้จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เพิ่มความรู้ความสามารถและการสื่อสารทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้สามารถปรับตัว ตอบสนองเท่าทันกับสภาพแวดล้อมและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน

คำถามที่ 2 วิธีการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน เป็นไปในทิศทางใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า ในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน ได้จัดอบรมและความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งมีความคลายคลึงระหว่างวัฒนธรรมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นผลมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ รากฐานทางวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้มีการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านวัฒนธรรม

3. ทักษะภาษา

คำถามที่ 3 มีการพัฒนาทักษะความรู้ทางภาษา อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า ทางทักษะภาษา ได้มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพทางภาษาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพทางภาษาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

4. การแต่งกาย

คำถามที่ 4 เรียนรู้ทางวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้กล่าวว่า การแต่งกาย ได้มีการศึกษาและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ฝึกอบรมเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน ร่วมกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดฝึกอบรมวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน ร่วมกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

4.3 ผลการวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย ด้านการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จุดแข็ง (Strength) มีดังนี้

1. บุคลากรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาตนเองในด้าน การอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
2. มีการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. การปฏิบัติงานยึดระเบียบว่าด้วย พรบ.กศน.
5. การประเมินบุคคลมอบอำนาจให้ประเมินในการประเมินแต่ละบุคคล

จุดอ่อน (Weakness) มีดังนี้

1. ขาดการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร
2. ครูที่ยังไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ จึงไม่ได้สวัสดิการอื่นเท่าที่ควร
3. ครูขาดทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ

โอกาส (Opportunity) มีดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่
2. บุคลากรควรมีโอกาสได้ฝึกอบรมทักษะทางด้านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง
3. ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้ศึกษาต่อทางด้านภาษาอังกฤษในระดับที่สูงขึ้นไป

อุปสรรค์ (Threat) มีดังนี้

1. ขาดครูที่จบทางด้านภาษาอังกฤษ
2. ขาดประสบการณ์ทางด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง
3. ครูมีภารกิจในการทำงานหลายด้านทำให้ไม่มีเวลาในการฝึกทบทวนความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 5 คน

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” วันที่ 25 ธันวาคม 2558 สรุปได้ดังนี้

ด้านสังคม

1. การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC

คำถามที่ 1 สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC อย่างไรบ้าง

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมด 5 คน ได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง กล่าวว่า ในด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC นั้น สถานศึกษาได้จัดทำโครงการเสนอผู้อำนวยการเพื่อบรรจุไว้ในแผนการปฏิบัติงานประจำปี เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้วได้จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เพิ่มความรู้ความสามารถและการสื่อสารทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้สามารถปรับตัว ตอบสนองเท่าทันกับสภาพแวดล้อมและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน

คำถามที่ 2 วิธีการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน เป็นไปในทิศทางใด

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม โดยนายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้กล่าวว่า ในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน ได้จัดอบรมและความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งมีความคลายคลึงระหว่างวัฒนธรรมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นผลมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ รากฐานทางวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้มีการจัดทำโครงการอบรมให้ความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านวัฒนธรรม

1. ทักษะภาษา

คำถามที่ 3 มีการพัฒนาทักษะความรู้ทางภาษา อย่างไร

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมด 5 คน ได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง กล่าวว่าในด้านทักษะภาษา ได้มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพด้านภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพทางภาษาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพทางภาษาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

2. การแต่งกาย

คำถามที่ 4 เรียนรู้ทางวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน อย่างไร

ผู้ร่วมสนทนากลุ่มทั้งหมด 5 คน ได้กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง กล่าวว่า ในด้านการแต่งกาย ได้มีการศึกษาและแลกเปลี่ยนรู้ฝึกอบรมเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน ร่วมกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ได้จัดฝึกอบรมวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน ร่วมกัน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เพื่อศึกษาแนวทางการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม” 1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการ ศึกษาเอกสาร กรอบการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค ปัญหา โอกาส และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเป็นแนวทางในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถสรุป อภิปรายผล รวมทั้งข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหา “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” แบ่งออกเป็น 2 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านสังคม

1.1) การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีการประชุมวางแผน มอบหมายงานให้กับบุคลากรของสถานศึกษาจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้วได้จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดอบรมพัฒนาเพิ่มความรู้ความสามารถและการสื่อสารทางด้านภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านวิชาชีพ และนำผลการพัฒนาไปเผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนั้นได้วางแผนให้บุคลากรภายนอกเข้ามาสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทั้งในด้านการเรียน

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน AEC ที่ถูกต้องและชัดเจน

1.2) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้จัดอบรมและความรู้เรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน ซึ่งมีความคลายคลึงระหว่างวัฒนธรรมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นผลมาจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ รากฐานทางวัฒนธรรมและการนับถือศาสนา

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของอาเซียน

2. ด้านวัฒนธรรม

2.1) ทักษะภาษา พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางภาษา มีการพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพทางภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อสร้างคุณภาพทางภาษาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียงขาดทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อนบ้าน

2.2) การแต่งกาย พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีการศึกษาและแลกเปลี่ยนรู้ฝึกอบรมเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน ร่วมกันของบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้น คือบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียนที่ถูกต้องเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (25 ธันวาคม 2558) สรุปได้ว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการประชุมทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง เป็นประธานในการประชุม เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือน และรับฟังปัญหาอุปสรรคที่พบในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ส่วนมากจะพบปัญหาในเรื่องของความล่าช้าของงบประมาณที่สนับสนุนเกี่ยวข้องในทุกๆ ด้านของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง โดยเฉพาะในเรื่องของการส่งเสริมและพัฒนาความรู้บุคลากรในเรื่องประชาคมอาเซียนด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม จึงทำให้ในการพัฒนาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และความต้องการในการพัฒนาบุคลากรเท่าที่ควร จึงทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ขาดประสิทธิภาพในด้านความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียนด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม ที่ถูกต้องและชัดเจน

5.1.2 ข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข

5.1.2.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.1.2.2 ควรศึกษาข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 สภาพและปัญหาการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านสังคม การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC พบว่า ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานศึกษาได้มีการประชุมวางแผนมอบหมายงานให้กับบุคลากรของสถานศึกษาจัดทำแผนการปฏิบัติงานประจำปี เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติแล้วได้จัดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้เพิ่มความรู้ความสามารถและการสื่อสารทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศและเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านวิชาชีพ และนำผลการพัฒนาไปเผยแพร่ และนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทั้งในด้านการเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2550 ก, หน้า 32) ได้กล่าวว่า การพัฒนาความรู้ของบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญ ที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บุคลากรมีเสรีภาพในการคิดในการพัฒนาคุณภาพของงานการเพิ่มพูนความรู้ในงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาที่ควรดำเนินการคือ จัดให้บุคลากรได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง จัดระบบการนิเทศภายใน สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานร่วมกันได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่เรียนรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรในสถานศึกษาเข้าร่วมรับการอบรมประชุมสัมมนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานกับบุคลากรในสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครู และส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้สะสม

ประสบการณ์ทางวิชาชีพเพื่อการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550 ก, หน้า 6) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร โดยการจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในส่วนของปัญหาการบริหารงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้านบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า บุคลากรต้องปฏิบัติงานอื่นอีกหลายด้าน ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ บุคลากรที่เข้ารับการอบรมสัมมนา นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาเผยแพร่ได้น้อย ขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้สอนภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาพม่า บุคลากรบางส่วนขาดการวางแผนด้านปฏิบัติงาน ขาดความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงาน บุคลากรภายนอกสอนได้ไม่เต็มที่และไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากจำกัดด้วยเวลา และงบประมาณ ซึ่งตรงกับ ทศพร สิทธิธนชัย (2552, หน้า 191) พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตร และแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษา การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ควรกำหนดกรอบนโยบายให้ชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่ถูกต้อง และชัดเจน

2) ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ควรส่งเสริมสนับสนุน สร้างแรงจูงใจและเอื้ออำนวยให้บุคลากรในสังกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้เรื่องประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และจัดให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ให้ตรงกับแนวคิดการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และตรงกับสภาพปัจจุบันที่เหมาะสมกับบริบทของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม และมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ของสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรวิจัยเรื่อง ความพร้อมของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ในการผลิตนักศึกษาเพื่อตอบสนองการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2) ควรวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษาสังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนใน

3) ควรวิจัยเรื่อง การส่งเสริมพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะ ด้านการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ. (2556). *ท่องโลกอาเซียน*. ปทุมธานี : บริษัทบ้านอิทธิฤทธิ์ จำกัด.

จันทรา ตันติพงศานุรักษ์, ชยพร กระต่ายทอง. (2555). *การเตรียมโรงเรียนสู่ประชาคม "อาเซียน" ปี 2558.* สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (2546). *การบริหารการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ชาย โพธิสิตา. (2555). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ทวีศักดิ์ นพเกษร. *คู่มือปฏิบัติการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาคน องค์กร ชุมชน สังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา : โชคเจริญ มาร เก็ตติ้ง.

ทองคูณ หงส์พันธุ์. (2541). *ผู้บริหารมือใหม่ในสถานการณ์เปลี่ยนแปลง.* กรุงเทพมหานคร : แสงสว่างการพิมพ์.

_____. (2542). *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2542). *หน้าที่การจัดการ (The Mandgement Process : Management Functions)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โฟร์เพซ.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). *ทฤษฎีการบริหารการจัดการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : บุ๊ค พอยท์.

ปีเตอร์ เอฟ ดรักเกอร์ (Peter F. Drucker) อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). *การบริหารศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยัง ยัคส์รุสโซ. (2558). *ความหมายของการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

รุ่ง แก้วแดง. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิชัย ประสิทธิวุฒิเวชช์. (2558). (2542). *หลักการจัดการศึกษาและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศรีวิการ์ เมฆธวัชกุล. (2557). *การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558*. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สุนทร สุนันท์ชัย. (2555). *รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุภางค์ จันทวานิช.(2546). *คู่มืองานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา.* พิมพ์ครั้งที่ 4. อุทัยดุลยเกษม, บก.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2543). *การบริหารจัดการ.* นานมีบุ๊ค.

สุมาลี สังข์ศรี. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

เกียรติศักดิ์ ชัยยาณะ. (2554). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ.*

ณัฐการ บุญรักษา. (2557). *การบริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.*

ดร.เมธินี วงศ์วานิช รัมภกาภรณ์. (2554). *แนวทางการดำเนินงานทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผลการศึกษา.*

ดาบตำรวจภัทรพล ดวงหิรัญ. (2557). *ความเข้าใจสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ของข้าราชการตำรวจ กองกำกับการสืบสวน 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน กองบัญชาการตำรวจนครบาล.*

พิสมัย พันธ์ลาวัณย์. (2556). *ด้านความพร้อมด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นสู่ประชาคมอาเซียน.*

สุรัตนาพร สมบูรณ์. (2558). *การเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.*

อเนก อุนามูล. (2558). *ความต้องการพัฒนาด้านวิชาการเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของครู ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาพรเจ้าพรหมมหาราช อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่*

อรอนงค์ นิยมธรรม. (2558). *เจตคติที่มีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก.*

เฮอร์เบริด เอ ไซมอน (Herbert A. Simon อ้างใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2542) *การบริหาร*.

3) บทความจากเวปไซต์

จุลินทร์ ลักษณวิศิษฎ์. (2552). *ผู้นำการศึกษาไทย:ผู้นำการขับเคลื่อนการศึกษาอาเซียน.* สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.dtn.go.th.

ชินวรณ์ บุณยเกียรติ. *การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนปี พ.ศ. 2558*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.chinnaworn.com.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ์. (2551). *ปัญหาการศึกษาไทย กับการด้อยขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลก*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go”th,suthep.crru.ac.th.

4) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. (2554). *รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ.2554*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2555). *รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ.2555*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2555). *รายงานการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555.* ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2556). *รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ.2556*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2556). *รายงานการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2557). *รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ.2557*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2557). *รายงานการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2558). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา.พ.ศ.2557-2561*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2558). *รายงานการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558*. ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาสามปีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง.* เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.* เอกสารอัดสำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(2.21)/701 **วันที่** 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

กราบเรียน พระครูวุฒิธรรมาภิวัฒน์, ผศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางสาวนันทวดี มณีธร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5520550532053 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้นี้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ **เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ **พระครูวิทิตศาสนาทร, ดร. และ ศ.ดร.พศิน แตงจวง** อาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)
เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(2.21)/703 **วันที่** 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร รศ.เขียน วันทนียตระกูล

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางสาวนันทวดี มณีธร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5520550532053 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้นี้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ **เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ **พระครูวิทิตศาสนาทร, ดร. และ ศ.ดร.พศิน แตงจวง** อาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)

เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14

ที่ ศธ 6013(2.21)/702 **วันที่** 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.พิมพฤทธิ์ เที่ยงภักดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ขอรับรองว่า นางสาวนันทวดี มณีธร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท รหัสนักศึกษา 5520550532053 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นักศึกษาผู้นี้มีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ **เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ทั้งนี้ นักศึกษาผู้นี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ **พระครูวิทิตศาสนาทร, ดร. และ ศ.ดร.พศิน แตงจวง** อาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นักศึกษาผู้นี้ด้วย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาวีรศักดิ์ สุรเมธี)
เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6013(2.21.4)/643

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
เลขที่ ๑๐๓ ถ.พระปกเกล้า ต.พระสิงห์ อ.เมืองเชียงใหม่
จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓ ๒๗๐ ๙๗๕ - ๖
โทรสาร ๐๕๓ ๘๑๔ ๗๕๒

10 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

ด้วย นางสาวนันทวดี มณีธร นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทำสารนิพนธ์ **เรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) โดยมี **พระครูวิทิตศาสนาทร, ดร. และ ศ.ดร.พศิน แตงจวง** เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวนันทวดี มณีธร ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำการวิจัยต่อไป สำหรับ วัน เวลา นั้น นักศึกษาจะเป็นผู้มาติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศ.ดร.พศิน แตงจวง)
อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
โทร. 0-5327-0975-6 ต่อ 14 โทรสาร. 0-5381-4752

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

****

คำชี้แจง

กรอบการสัมภาษณ์การวิจัยชุดนี้ วิจัยเรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากการตอบแบบสัมภาษณ์นี้จะมีส่วนสำคัญทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง พร้อมทั้งนำข้อมูลบางส่วนมาประกอบการพิจารณาให้คำปรึกษาแนะแนวสำหรับนักศึกษาต่อไป ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบตามความเป็นจริงเพราะข้อมูลที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากท่านในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูงต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คำตอบของท่านจะไม่มีผลต่อการศึกษาใดๆทั้งสิ้น และการแปรผลการวิจัยจะเป็นในลักษณะส่วนรวม

กรอบการสัมภาษณ์ชุดนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวนันทวดี มณีธร
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้รับการสัมภาษณ์

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ท่านเลือกตอบเพียงข้อละ 1 คำตอบ

1. เพศ
   - ( ) 1. ชาย
   - ( ) 2. หญิง

2. อายุ
   - ( ) 1. อายุต่ำกว่า 30 ปี
   - ( ) 2. อายุ 31 – 40 ปี
   - ( ) 3. อายุ 41 – 50 ปี
   - ( ) 4. อายุ 50 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
   - ( ) 1. ผู้บริหารสถานศึกษา
   - ( ) 2. ครูผู้ปฏิบัติ
   - ( ) 3. กรรมการสถานศึกษา
   - ( ) 4. นักศึกษา กศน.

ตอนที่ 2 สภาพการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสังคมและวัฒนธรรมในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

****

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เวลา.....

1. ด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC

1.1 สถานศึกษามีการพัฒนาบุคคลากรในด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

1.2 บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ AEC อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

2. ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน

2.1 วิธีการเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน เป็นไปในทิศทางใด

.....
.....
.....

2.2 ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

3. ด้านทักษะภาษา

3.1 มีการพัฒนาทักษะความรู้ทางด้านภาษา อย่างไร

.....
.....
.....

3.2 สถานศึกษามีการส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ทางด้านภาษา อย่างไร

.....
.....
.....

4. ด้านการแต่งกาย

4.1 เรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน อย่างไร

.....

.....

.....

4.2 สถานศึกษามีการส่งเสริมด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมการแต่งกายของอาเซียน อย่างไร

.....

.....

.....

5. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม ในสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ปัจจัยปัญหา อุปสรรค ด้านการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ AEC

จุดแข็ง.....

.....

.....

จุดอ่อน.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

2. ปัจจัยปัญหา อุปสรรค ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างของอาเซียน

จุดแข็ง.....

.....

.....

จุดอ่อน.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

3. ปัจจัยปัญหา อุปสรรค ด้านทักษะภาษา

จุดแข็ง.....
.....
.....
จุดอ่อน.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

4. ปัจจัยปัญหา อุปสรรค ด้านการแต่งกาย

จุดแข็ง.....
.....
.....
จุดอ่อน.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....

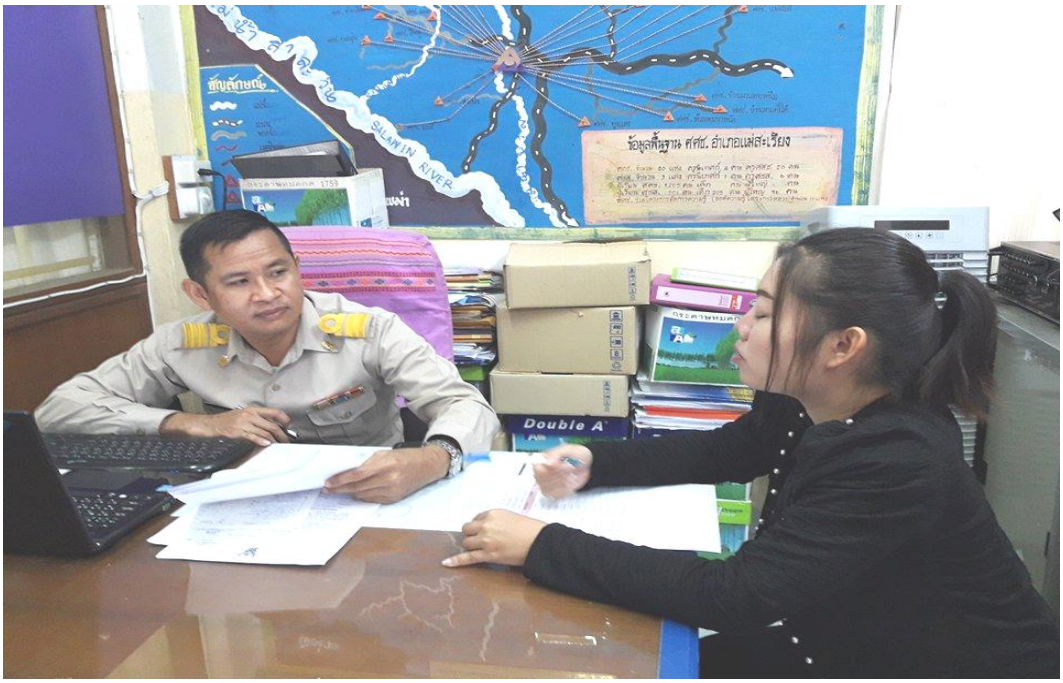
ขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้

ภาคผนวก ง
ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล
โดยการสัมภาษณ์ จากประชากรที่ศึกษา จำนวน 10 คน

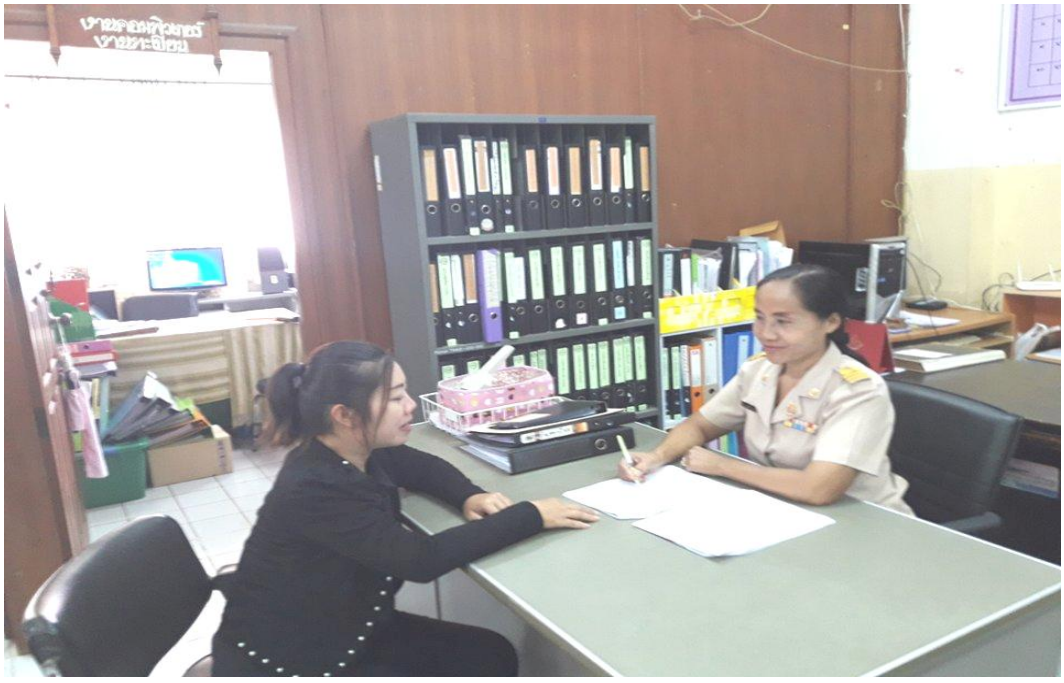
1) สัมภาษณ์ นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง

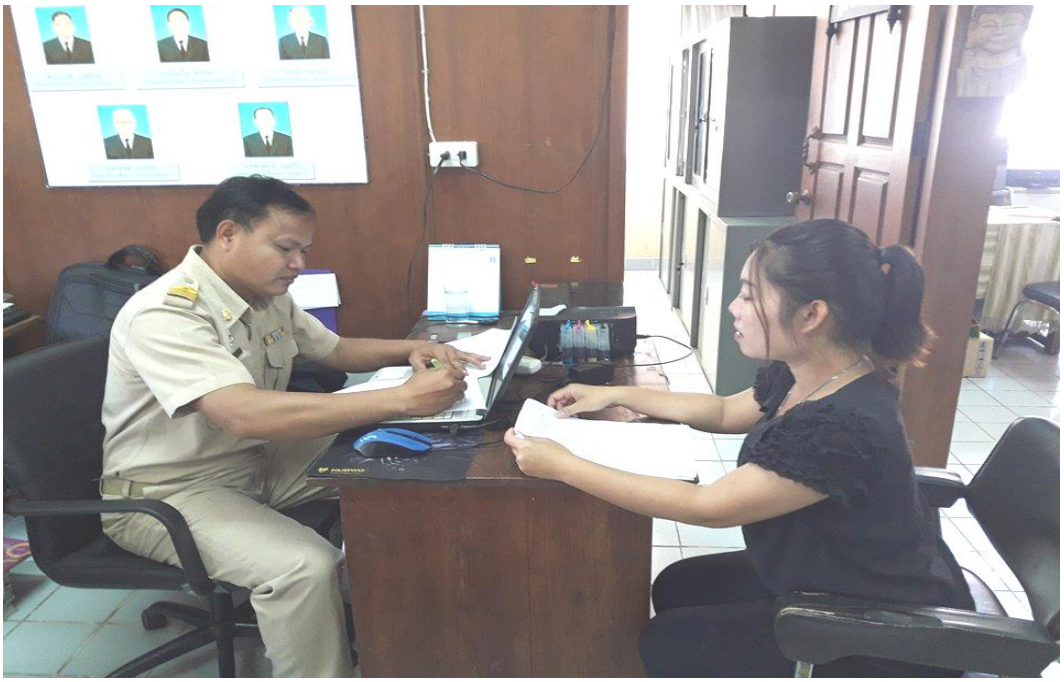
2) สัมภาษณ์ นายประวิตร ประธรรมโย ตำแหน่ง ครู คศ.1 หัวหน้ากลุ่มจัดการศึกษานอกระบบฯ

3) สัมภาษณ์ ว่าที่พันตรีเฉลิม ปิยะศิริวัฒน์ ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

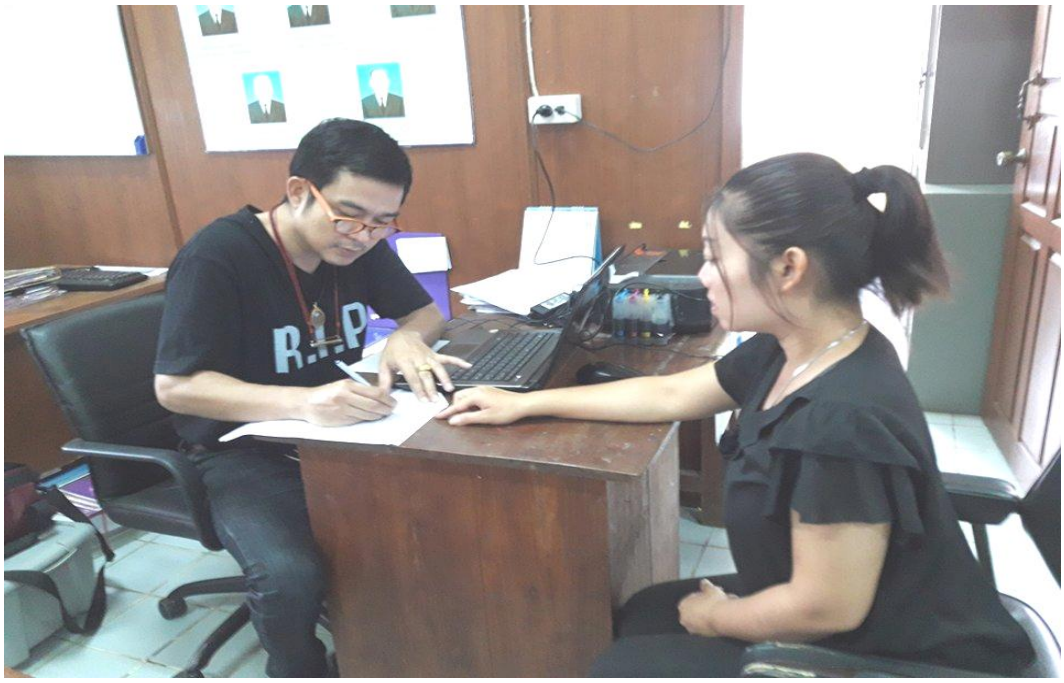
4) สัมภาษณ์ นางวิลาวัณย์ รอดพวง ตำแหน่ง ครูอาสาสมัครฯ หัวหน้างานการศึกษาต่อเนื่อง

5) สัมภาษณ์ นายอภิชาต สุนันทา ครูอาสาสมัครฯ

6) สัมภาษณ์ นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์ ตำแหน่ง ครู กศน.ตำบล

7) สัมภาษณ์ นายธนารัตน์ มณีโชติ ตำแหน่ง ครู กศน.ตำบล

8) สัมภาษณ์ นางสาวพัชรินทร์ จันทร์แก้ว ตำแหน่ง บรรณารักษ์

9) สัมภาษณ์ นางสุพัตรา ประทุม ตำแหน่ง ประธานองค์กรนักศึกษา กศน.

10) สัมภาษณ์ นายธนภัทร กุมาทะ ประชาชน

ภาคผนวก จ
ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ภาพถ่ายระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion)

สถานที่ ณ ห้องประชุม กศน.อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วันที่ 25 ธันวาคม 2558 เวลา 09.00 น.- 11.00 น. จำนวน 5 คน

ภาคผนวก ฉ
รายชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์, รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม, รายชื่อผู้ช่วยนักวิจัย

รายชื่อบุคคลผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน

ที่	ชื่อ – สกุล ผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี
1	นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	13 ธันวาคม 2558
2	ว่าที่พันตรีเฉลิม ปิยะศิริวัฒน์	คณะกรรมการสถานศึกษา	13 ธันวาคม 2558
3	นายประวิตร ประธรรมโย	ครู คศ.1	13 ธันวาคม 2558
4	นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ครู อาสาสมัครฯ	15 ธันวาคม 2558
5	นายอภิชาต สุนันทา	ครู อาสาสมัครฯ	15 ธันวาคม 2558
6	นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล	17 ธันวาคม 2558
7	นายธนารัตน์ มณีโชติ	ครู กศน.ตำบล	17 ธันวาคม 2558
8	นางสาวพัชรินทร์ จันทร์แก้ว	บรรณารักษ์	19 ธันวาคม 2558
9	นางสุพัตรา ประทุม	นักศึกษา กศน.แม่สะเรียง	19 ธันวาคม 2558
10	นายธนภัทร กุมาทะ	ประชาชน	20 ธันวาคม 2558

รายชื่อบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2560 เวลา 09.00 น.-15.00 น.
ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	ชื่อ – สกุล ผู้ร่วมสนทนา	ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี
1	นายพงษ์ศักดิ์ ชัยยา	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่สะเรียง	25 ธันวาคม 2558
2	นางวิลาวัณย์ รอดพวง	ครู อาสาสมัครฯ	
3	นางจันทร์จิรา ประเสริฐสังข์	ครู กศน.ตำบล	
4	นายธนารัตน์ มณีโชติ	ครู กศน.ตำบล	
5	นางสุพัตรา ประทุม	นักศึกษา กศน.	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : นางสาวนันทวดี มณีธร
วันเกิด : 20 ตุลาคม 2521
สถานที่เกิด : อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 91/1 หมู่ 1 ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58120 โทร. 082-9691965

การศึกษา

พ.ศ.2542 : ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส.) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพฯ

พ.ศ.2545 : ศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ.2555 : ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ.2555 : มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พ.ศ.2542 – 2545 : ครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านผาแดงเหนือ

พ.ศ.2549 – ปัจจุบัน : ครู กศน.ตำบล